

# Slovenski Meščan

Uredništvo in upravnništvo je v Ljubljani. — Izhaja vsako soboto ponoči. — Dopisi naj se frankujejo. Rokopisi se ne vračajo.

Naročnina do konca leta 5 K. Posamezne številke 10 vin. Oglasi: za enkrat 12 vin., za dvakrat 10 vin., za trikrat in večkrat 8 vin. za enostopno petit-vrsto.

## Najnovejše vesti.

### Nemiri na vseučiliščih.

Dunaj, 16. maja. Na tukajšnjem vseučilišču je proti večeru zavladal popoln mir.

Gradec, 16. maja. Državna poslanca Hagenhofer in Huber izjavljata, da je današnji pretep na vseučilišču nastal edinole vsled arogantnosti nemškonacionalnih buršev. Poslanca in kmetje niso imeli nikakega namena, povzročiti izgrede, temveč so se hoteli edino le udeležiti promocije.

Gradec, 16. maja. Rektor vseučilišča je izdal odlok, da se odslej vrše promocije ob izključenju javnosti, to pa z ozirom na današnje izgrede.

### Nesreča pri cestni železnici v Pragi.

Praga, 16. maja. Dva voza električne cestne železnice sta danes trčila skupaj. Ranjenih je 20 oseb več ali manj, med njimi več tujcev, ki so prišli na jubilejno razstavo, in en stražnik.

### Knez Eulenburg.

Berlin, 16. maja. Kneza Eulenburga so danes prepeljali v ječo v Moabitih (mestni predel v Berlinu).

### Izgrede na vseučiliščih.

Dunaj, 16. maja. Danes so se vršili na tukajšnjem vseučilišču velikanski izgrede. Po „bumelu“ so svobodomiselnih dijakov vseh narodnosti napadli katoliške dijake, ki so bili pri „bumelu“ v društvenih barvah. Svobodomiselnih dijakov so začeli peti sramotilne pesmi in pljuvati po katoliških dijakih in biti s palicami po njih. Sledili so jim z vseučilišča po več ulicah in jih končno potisnili v Schwarzsturmhof. Policija je sicer posegla vmes, pa je mogla obe stranki le za kratek čas ločiti. Katoliške dijake je morala spremiti policija na njihove domove. Krščanskosocialni poslanci, katerih nekateri so videli te izgrede, bodo odločno nastopili pri vladi v korist varnosti katoliškega dijaštva.

Gradec, 16. maja. Danes bi bil moral biti na tukajšnjem vseučilišču promoviran doktorjem prava član katoliškega društva „Caroline“. Rektor je sicer opozoril dijaštvo, da naj respektira svobodo vseučilišča in se varuje škandalov, ali to ni nič izdalo. Nemškonacionalno dijaštvo je zastavilo vhod na vseučilišče, kamor je hotel priti k promociji tudi krščanskosocialni poslanec Hagenhofer z veliko množico kmetov. Dijaštvo ni pustilo kmetov na vseučilišče in vsled tega je nastal velikanski

pretep, v katerem so kmetje nemškonacionalne dijake strašansko pretepli. Policija je s potegnjenimi sabljami komaj napravila mir. Napovedana promocija je izostala. V mestu vlada velikansko razburjenje.

### Delegacije.

Dunaj, 16. maja. Na jutri je napovedan skupni ministrski svet, katerega se udeleži najbrž tudi cesar sam. Posvetovanje se bo vršilo o sklicanju delegacij. Med avstrijskimi parlamentarci vlada precejšnja ogorčenost, ker se k pogajanjem vabijo samo ogrski delegatje, predsednik in poročevalec avstrijske delegacije pa ne.

### Nov papežev nuncij na Dunaju.

Dunaj, 16. maja. Kolinska „Kölnerzeitung“ prinaša vest, da se papežev nuncij Granito di Belmonte, ki je s svojim znanim ugovorom posegel v Wahrundovo afero, s svojega dopusta ne vrne več na Dunaj, temveč da pride na njegovo mesto sedanji nuncij v Carigradu, Sardi. Odpoklican bo najbrž tudi avstrijski poslanik pri Vatikanu, grof Szecezy, ki je precej prizadet po znanem škandalu žida dr. Feilbogna.

### Zagreško vseučilišče.

Zagreb, 16. maja. Zagreško vseučilišče je zapustilo nad 1000 dijakov. Veliko ogorčenja je vzbudilo med dijaštvom in občinstvom, da so se dali večeraj promovirati doktorjem trije židi in en frankovec. Osrednji akademični odbor jim je izrekel svoj prezir in proglasil nad njimi bojkot.

### Ban Rauch.

Zagreb, 16. maja. Iz Budimpešte se javlja, da vest, ki se je v zadnjem času raznašala po raznih hrvatskih in nemških listih, da ogrska vlada zameni bana Raucha z vladnim komisarjem, ne odgovarja resnici, češ da je to le pobožna želja koalicije.

### Cesar Viljem.

Berlin, 16. maja. Cesar Viljem, ki je večeraj obiskal belgijskega kralja Leopolda v Wiesbadenu, se bo na svoji vožnji po Sredozemskem morju sešel s španskim kraljem Alfonzom na Bavarskih otokih.

### Tržaška volilna reforma.

Trst, 16. maja. Namestnik Hohenlohe se je večeraj vrnil z Dunaja, kjer je posredoval pri osrednji vladi v zadevi volilne reforme za tržaški deželni zbor. Vladi baje ne ugajajo nekatere točke novega volilnega reda in bo zahtevala, da se izpremene v njenem zmislu.

### Poroka vojnega ministra.

Dunaj, 16. maja. Vojni minister Schönasch se je danes tu poročil z gospo Hiller, vdovo sekijskega načelnika.

### Čestitka Francoske vlade.

Dunaj, 16. maja. Danes dopoldne je sprejel cesar v avdijenci Francoskega poslanika, ki mu je v imenu Francoske vlade in predsednika Fallieresa čestital na šestdesetletnici.

## Deželnozborska volilna reforma.

I.

Sedanjemu kranjskemu deželnemu zboru niso obetali dolgega življenja, kajti pričakovati je bilo, da se bo že pri prvih sejah začelo uresničevati ono, o čemer se je v „Slov. Narodu“ in drugih liberalnih glasilih trobilo in bobnalo na vse pretege pred in med deželnozborskimi volitvami: „Ali ne pustimo oškodovati meščanstva“ je bil večni refren vseh onih brezštevlnih člankov, v katerih so liberalci vabili meščanske volilce na svoje limanice, in kdor se še hoče spomniti raznih liberalnih shodov v Ljubljani ter v mestih in trgih po deželi, se bo spomnil tudi, kako so se razni liberalni voditelji in poslanci in spe tolkli na svoje junaške prsi, češ, mi, in tudi prav edino mi moremo in hočemo rešiti koristi meščanstva.

Prišle so volitve. S. L. S. ni niti stopila v boj kot taka, temveč je samo izjavila, da bo podpirala tuptatam proti liberalnemu gospodstvu vstale neodvisne kandidate, in kaj se je zgodilo? Liberalna vsemogočnost je dobila tako krepkih udarcev, da je pač temu in onemu liberalnemu kandidatu zagomazelo po vseh udih in si je sam pri sebi priznal: sedaj še poslanec in nikoli več! In že takoj po volitvah je bilo videti, da je v liberalcih precej občutno začel padati barometer samozavesti. Bilo je sicer v tem ali onem liberalnem glasilu še nekaj pridušanja, še nekaj obljub in prikritih pretenj z obstrukcijo, ali ko je prišlo do otvoritve deželnega zbora, tedaj pa je ostrmel svet nad pogumom patentiranega zastopništva meščanstva, in uresničil se je starodavni rek: gore so rodile, a skotila se je smešna miška. A še bolj je gotovo ostrmelo ono meščanstvo, ki je verjelo sladkim

## Slovensko gledišče.

III.

Pri naših razmerah nikakor ne moremo in ne smemo zahtevati, da je igranje in oprema na ljubljanskem odru enaka igranju in opremi na kakem velikomestnem gledišču. Zato naj nam nihče ne očita, da stavimo pretirane zahteve. Pisali bodemo vedno v okvirju slovenskih razmer.

Slovenska publika, ki poseča danes gledišča, je buržoazija in frakarija. Le ob redkih prilikah zaide še kdo drugi v gledišče. Zakaj!?

Zato, ker ga vse to, kar mu je nudilo dosedaj slovensko gledišče, tuje, ker ni zanj, ker ni primerno za priprosto ljudstvo. Tako se izobražuje pri nas samo oni del občinstva, ki je več ali manj že izobražen, oni del pa, ki ni izobražen, nima dostopa, ker se na vzgojevalni moment a limine doslej ni dalo nič.

„Potopljeni zvon“ je krasno delo, a vsa ta krasota je za par gurmanov, ki poznajo lepoto slovstva in filozofije, za vse druge, tudi za takozvane naobrazene, je taka hrana pretežka. Po premijeri „Potopljenega zvona“ je dejala neka jako ugledna dama pred glediščem: „Škoda, če bi vedela, da je igra taka, bi pa vzela otroke s sabo!“ Ja, „lieber Leser, schweige und glaube, daß du dumm bist!“

Nam treba danes še vseh onih mostov in mostičkov, ki vodijo od Anzengruberja preko marsi-

koga do Ibsena in Čehova. Noben pameten človek ne prične zidati pri strehi, otroci v prvem razredu ljudske šole še ne računajo z logaritmi, tako tudi mi ne smemo zahtevati od publike, da bo vsa navdušena za Maeterlincka. Polagoma...!

In kaj smo dosegli v tem!? — „Strani se obrni, dolina šentflorijanska!“, gledišče je postalo kavarna privilegirancev, — ljudstvo se je odbilo... Zato so pa predstave v rokodelskem domu vedno polne!

Napačno bi bilo, če bi se sedaj poizkušala remedura na ta način, da bi se izbil klin s klinom in da bi se sedaj dajale izključno le ljudske igre! — Tudi to bi ne vodilo do cilja, ker bi ne bilo pravično.

Pravičnost, ki je segla v roko praktičnosti in pa dejanskim razmeram, bi dekretirala tako: 1.) ljudstvu svoje, 2.) inteligenci svoje, 3.) dijaštvu svoje, 4.) modernim svoje, 5.) klasikom svoje.

Opereta se ne da ločiti v te oddelke, zato je opereta skupna posest. Da pa ne žali nikogar, naj se bodoči intendant nikar noč in dan ne trudi, da izbere iz dobrega ravno najslabše! Zakaj ta vtis smo doslej precejkrat dobili.

Seve začenjam pred vsem s postulatoma, da so vse nedelje slovenske in da imamo štiri dni v tednu na razpolago, to da tedensko 5 predstav, mesečno povprečno 20, recimo 25. Teh pet predstav dobimo

iz praznikov, in medtedenskih dijaških predstav. Praznik je v vsakem mesecu skoraj eden.

Od teh 25 predstav dajmo opereti 10. To zadostuje, dve operetni noviteti na mesec sta pri nas polni in vsaka dobra opereta gre pet do šestkrat. Pri četrti reprizi naj se da opereta v nedeljo dopoldne, da se omogoči tako poset tudi delavskim slojem. Petič naj pride za slučaj, da delo ne „vleče“ več, — gost, ga. Polakova. Gledišče bo nabito. Za slučaj pa, da so hiše polne, naj pride gost šele pri šesti reprizi.

Ostane za dramo 15 predstav. Tu naletimo pri našem igralskem oboju, ki ni niti kvantitativno niti kvalitativno ravno najbolje in največje, na nekaj težkoč. Zmagalo ne bo toliko študiranja. Priznam, da bo prvo leto to skoraj nemogoče, a v tretjem letu bodo imeli igralci že precej naštudiranega repertoarja, seveda se igralci ne bodo smeli vsako sezono menjavati, pa o tem pozneje.

Če pa podam sedaj nekaj nasvetov, so ti gotovo izvršljivi na celi črti v drugi ali tretji sezoni.

Od teh 15 predstav naj jih odpade 5—6 na ljudsko igro: n. pr. Rokovnjači, Krivoprisežnik, Schönherova Zemlja. S tem sem označil samo tri etape, tri žanre ljudskih iger, med vsako teh se jih da uvrstiti sto, zakaj za „Zemljo“ se publika, ki se ogreva za „Desetega brata“, ne bo zanimala. Zato bo treba počasi vzgajati občinstvo. 2 teh ljudskih iger se morajo

besedam liberalnih „meščanstvoljubov“, ko je zagledala volilna reforma beli dan ter pokazala, koliko so bile vredne vse one liberalne predvolitvene obljube in grožnje.

Najstrožja obstrukcija, ako se ne uvede splošna in enaka volilna pravica, najhujši boj, ako se ne odpravi veleposestniška kurija, boj na nož, ako se še dalje zagotovi Nemcem v deželnem zboru tolika moč, da morejo odločilno vplivati na najvažnejše ukrepe deželnega zbora, in končno bi se dvignilo nebo in peklo iz njunih tečajev, ako bi se meščanstvu zgodila kaka krivica; a sedaj?

Rodile so gore in skotila se je smešna miška!

Splošna in enaka volilna pravica se ni uvedla, veleposestniška kurija je ostala, taka kakor je bila, Nemci še vedno lahko s svojim izhodom onemogočijo sklepčnost deželnega zbora v istih važnih vprašanjih, in vsemu slovenskemu meščanstvu se je zgodila krivica popolnega zapostavljenja, edino le Ljubljana je pridobila nekaj. Ustanovila se je nova splošna kurija, katere so se liberalci pred volitvami branili z vsemi štirimi, in tako so izpolnili svoje sladke predvolitvene obljube.

S. L. S. ni obljubljala kaj takega, česar ne bi mogla izpolniti. Vedela je, da vlada za Kranjsko ne bo delala izjeme, ne bo dovolila kaj takega na Kranjskem, kar je odločno zavrnila drugje. Zato pa tudi S. L. S. ni mamila svojih pristašev z neizpolnjivimi obljubami ter je računala s tem, kar je bilo dosegljivega. Ako S. L. S. pri ugotovitvi deželno-zborske volilne reforme ni dosegla svojega ideala, splošne in enake volilne pravice, ako ni dosegla odprave veleposestniške kurije, saj je vedela, da ji je **časno** nedosegljivo, zato tudi ni kaj takega obetala, tem večjo grajo pa zasluži liberalci, ki so na naravnost demagoški način stresali svoje obljube iz rokava, samo da bi ohranili še par mandatov, dobro vedoč, da so njihove obljube neizvedljive, prazna pena. Iz strankarskega koristolovstva so farbali svoje volilce, a sedaj jim nimajo pokazati ničesar drugega, kakor edino le — prazne roke!

Kaj pa dobi slovensko meščanstvo po novem volilnem redu?

Mesto Ljubljana dobi dva nova mandata v mestni kuriji in en mandat v splošni, tako da bo imela odslej pet poslancev v deželnem zboru. Drugi volilni okraji v mestni kuriji ostanejo neizpremenjeni. Edino trg Ribnica se je izločil iz mestnega volilnega okraja Kočevje-Ribnica ter priklopil ostalim dolenskim mestom in trgom, s čimer je dobilo nemško Kočevje samo zase, za svojih 1158 prebivalcev enega poslanca, dočim imajo ostala dolenska mesta in trgi, ki štejejo okrog 11000 prebivalcev, tudi samo enega. Ako bi bilo liberalcem v resnici kaj ležeče na tem, da bi bilo meščanstvo pravilno zastopano v deželnem zboru, na pa ne nečem drugem, kar bomo povedali, bi bili pač lahko dosegli, da bi se bila odpravila ta krivica vsaj s tem, da bi se bila dolenska mesta razdelila v dva volilna okraja, posebno, ko se jim je priklopila Ribnica, ki šteje približno toliko prebivalcev, kakor Kočevje. Ali za odpravo krivic ni bilo liberalcem, temveč za nekaj vse drugega: **za mandate!**

Ljubljano smatrajo liberalci namreč po zadnjih volitvah za edino postojanko, v kateri se jim

pri bodočih volitvah ni bati najhujšega. Zato jim je tudi šlo zato, da dobi Ljubljana kolikor mogoče veliko mandatov, seveda ker smatrajo te mandate za svojo izključno posest. Strankarske, in tudi le edino strankarske koristi so jih vodile pri tej barantiji za mandate, koristi meščanstva so jim bile postranska stvar. V mestih in trgih na deželi se je začelo njihovo gospostvo majati, in zato bi jim bila pomnožitev mandatov v mestni kuriji izven Ljubljane v doglednem času postala nevarna, njim, njihovim mandatom, njihovem gospostvu, zato so natrpali v Ljubljano, čim več so mogli. Ljubljana dobi tudi svoj mandat v splošni kuriji, druga mesta in trgi pa volijo skupaj s kmetijskimi občinami.

Obetali so pač liberalci mestom in trgom vse mogoče zastopstvo, a sedaj se vidi, kako so izpolnili to obljubo. Mesta in trgi na deželi, ki so dosedaj z nepojmljivim prezirom svojih koristi pošiljali v deželno zastopstvo liberalno strankarske koristolovce, morejo sedaj uvideti, kako se jim vrača njihova požrtvovalnost in samozatajevanje. Dokler je bila liberalna stranka v svoji polni moči, ni storila nič zanje, dasiravno je splezala samo po njihovem hrbtu kvišku, sedaj, ko se kršijo njene moči, ima za svoje najzvestejše pristaše le poln koš neizpolnjenih obljub in vedno tudi kako novo krivico.

Pa reklo se bo morda: zakaj pa S. L. S. ni zastavila svojih moči za meščansko zastopstvo, saj bi bila to tudi njena dolžnost? Odgovor je popolnoma lahek in ravnatoko lahko umljiv.

Liberalci so dosedaj vedno odrekli S. L. S. tudi najmanjšo pravico do zastopstva meščanstva, katero je tudi v resnici sedaj izključno, po volji meščanstva samega, ako se ta volja resnično izraža pri volitvah, v rokah liberalcev. Ali naj se S. L. S. proti tej izrecni volji nariva meščanstvu? Ali naj hodi za liberalce po kostanj v ogenj? Ne! Ako bi bilo meščanstvo poverilo S. L. S. svoje zastopstvo v deželnem zboru, bi bila tudi S. L. S. kot zastopnica meščanstva storila svojo polno dolžnost, kakor jo je storila kot zastopnica kmetijskih interesov! Ako hočejo liberalci s svojim nesmiselnim, protiljudskim ravnanjem naravnost v pogubo, ali naj jih te pogube rešuje morda S. L. S.

Prišel bo čas, ko bo meščanstvo, tudi ono, ki še dandanes zvesto robotata pod liberalnim gospostvom, izpoznalo, kje so njegovi pravi prijatelji in kje ne, in tedaj se tudi meščanstvo ne bo več pitalo s praznimi obljubami, temveč bo prišlo do svojih pravic in potreb. In to izpoznanje najbrž ni več daleč! —

O nadaljnjih določbah novega volilnega reda izpregovorimo prihodnjic.

## Trgovsko-obrtni glasnik.

### Novo ministrstvo dela in obrtniki.

Državni zbor, izvoljen na podlagi splošne volilne pravice, je potrdil ustanovitev novega ministrstva. Dolgo so ugibali, kako naj se imenuje novo ministrstvo, ali ministrstvo javnih del ali ministrstvo dela, in kak delokrog se poveri temu ministrstvu. Brez dvojbe ima ministrstvo javnih del širši pomen, nego ministrstvo dela. Angleška, Francoska in druge države imajo ministrstva — že zdavnaj ustanovljena — javnih del. Velikanske vodne

jame z zatvornicami na zgornjem Nilu v Egiptu so se napravile pod vplivom angleškega ministrstva javnih del. Navedli bi še lahko mnogo slučajev, vendar zadostuj samo zgornji.

Torej v Avstriji imamo ministrstvo dela. Tudi nekaj. Naša država caplja vedno za drugimi. Kar je drugod že davno staro, je pri nas novo.

Dolgo so se pričkali v poslanski zbornici, kak delokrog naj se da novem ministrstvu. Socijalni demokrati niso bili ravno načelni nasprotniki novemu ministrstvu, pač pa strupeni nasprotniki šefu ministrstva — dr. Gessmannu. In zakaj? Dr. Gessmann je načelni nasprotnik socijalnih demokratov, katere povsodi in vselej strastno pobija, zraven pa zvest zagovornik srednjega stanu, zlasti obrtnikov. Predloga o novem ministrstvu je sedaj v gosposki zbornici. Ta bo, kakor se čuje, predlogo nekoliko premenila, in potem bo stvar rešena.

Delo novega ministrstva je razdeljeno v tri glavne dele. Prvi del: visoke stavbe, uravnava rek. Izključene so pa vodne ceste in mostovi pri železnicah. Drugi del: rudarstvo. Tretji del pa je pospeševanje obrta. Za nas je zadnja točka velikega pomena, zato se s prvima dvema tudi obširneje ne pečamo. Kolikega pomena je tretji del, pospeševanje obrta, in kako bo novo ministrstvo to nalogo pričelo reševati, se bo kmalu pokazalo. Saj je ravno obrt tisti faktor, ki potrebuje s strani države izdatne opore. Tuja konkurenca izpodriva počasi, a sigurno avstrijske izdelke še s tistih trgov, na katerih smo se čutili dosedaj varne. Na jugu, v Levantii, koder se je svoj čas izpečevalo največ naših industrijskih izdelkov, nas je angleška, a še bolj nemška konkurenca skoraj popolnoma izpodrinila. Edini naš izdelek, turške rdeče čepice, takozvani „fez“, se je obdržal v Levantii brez konkurence. Vzrok temu je bil: intenzivnejše delo tujih držav za razpečevanje svojih izdelkov. Razni židovski tovarnarji in špekulantje preplavili so celo Levantio s svojim „pofel“ blagom in odirali odjemalce. V spominu so nam še govori zlasti kršč. socijalnih poslancev v drž. zboru pred nekaj leti, ko so neusmiljeno bičali postopanje židovskih tovarnarjev in špekulantov na trgovskih trgih v Levantii.

Naloga novega ministrstva bo, iskati trgov, katere smo izgubili, a treba bo poiskati tudi novih trgov za avstrijske obrtne izdelke, saj se obrtnija čim dalje bolj širi v naši državi. Avstrija je izgubila agrarno ime, a danes je že uvrščena med industrijske države. Nova projektovana sandžaška železnica bo k izpečevanju naših obrtnih izdelkov na jugu znatno pripomogla.

V področju novega ministrstva bo tudi zakonodaja na polju elektrike, in sicer vse, kar spada v tretje glavno poglavje obrtnega reda. Telefon in telegraf sta izvzeta. Spada pa tudi v delokrog novega ministrstva pospeševanje izrabljanja vodnih moči za produktivna sredstva. To je velike važnosti. Saj smo v 20. stoletju, v znamenju elektrike. Električna sila bo pomagala malemu in srednjemu obrtniku pri izdelavi njihovih izdelkov, da bo hitreje produciral in lažje konkuriral velikim industrijalcem. Izrabljanje vodnih sil, ki bo gonilo množico dinamov, kateri bodo proizvajali ceno elektriko, prišlo bo v splošni hasek in ljudsko korist. Les in premog se od dne do dne draži. Misliti je treba na ceno kurivo in to bo — elektrika.

V področje novega ministrstva spadalo bo tudi: privilegije trgovskih znamk, varstvo vzorcev in vse

igrati na nedeljo popoldan, 3 med tednom. Za to treba mesečno dveh novitet, eventuelno treh. K ljudski igri spadajo tudi „opremne (Ausstattungsstück) igre“ (Pot okoli zemlje itd.).

Od ostalih 9 ali 10 predstav odpadete dve na dijaške predstave. Ena dijaških predstav naj se vrši na četrtek popoldan, druga enkrat zvečer; ta druga večerna naj bo repriza.

Naj to utemeljim. Dijaki čitajo v šoli klasike, a živa beseda izda več kakor mrtva črka, pozornica je več kakor razlaga. Poset takih dijaških predstav jim bo sigurno le koristil. Seve se ne sme pri prirejanju za oder po mačehovsko kar tja v en dan črtati, intendant mora biti pač literarno-historično naobražen. Ni treba, da se daje samo Lessing, Schiller in Goethe, mar bi Antigona škodovala, saj je ga. Borštnikova krasna interpretinja. Kaj nimamo Shakespeare, Calderona, Racina, itd. Ti pisatelji so pri nas novitete in nebi bil nehvaležen posel, kdor bi si hotel pridobiti to zaslugo, da je uprizoril Sofokleja, Racina itd. Tu bi bilo silno obširno polje za delo. Pri tem pride do svojih zahtev tudi oni del občinstva, ki ljubi klasike.

„Pa med tednom popoldne ne bo šlo!“, mi bo ta ali oni ugovarjal! — Bo šlo, saj gre na Dunaju, Gradcu, itd., zakaj bi ne šlo potem pri nas! Četrtek popolne so dijaki in dijakinje proste. Naj se ta popoldanska predstava, ki se igra itak samo mesečno,

uprizori prve dni v mesecu, ko dobe dijaki od instruktov nekaj krajcarjev. Celo gledišče naj se razdeli v tri cene. Parter, lože in balkon, odnosno galerija. Za XI. vrsto parterja velja ista cena kot za prvo, recimo 1 K. Za vse lože, in naj so proscenijske ali galerijske, je vstopnina 40 kr. in za balkon, stojišče in galerijo 30 kr. Ta enotna cena prostorov se zdi na prvi pogled krivična. Pa ni. Karte se naj prodajajo celi teden preje. In po vrsti, kakor kdo pride kupit, se mu odtrga vstopnica. Kdor pride preje, dobi prvo vrsto, zadnji — zadnjo. Seveda tu znanje ali osebno prijateljstvo pri razprodajalcu sedežev ne bi smelo odločevati. Zakaj karte se trgajo po vrsti. S tem, da bi dijaki vedeli, da je tako, odpade krivica.

Drugi ugovor: Ne gre, da so dijaki in dijakinje brez nadzorstva skupaj. Naj bo vedno nekaj profesorjev navzočih, in parter se ves rezervira izključno za dijakinje. Dekleta se gotovo ne bodo ozirale na galerije, dijakom pa ne bo nič koristilo, pa tudi nič škodilo, če gledajo doli. S to separizacijo, ki je potrebna, so na mah pobiti vsi ugovori.

Če bodo ravnateljstva videla, da so te dijaške predstave res dobre in lepe, in da se ne uprizarja cirkus, bodo sama nasvetovala dijakom poset. Saj bodo imeli od njih korist učenci in profesorji, ki bodo lahko upirali svojo razlago na gledišče. In tako bi vršile te dijaške predstave ne le svojo izobraževalno dolžnost, ampak bi tudi gmotno uspevale.

Eventuelno se lahko delokrog teh dijaških predstav razširi na Hauptmana, Tolstoja, itd. Pa to le v slučaju potrebe.

Ostane 7 predstav. Ena naj bo moderno delo. Vsaka tako ekcentrično moderna drama naj pri naših razmerah a priori ne doživi reprize. Samo enkrat naj se uprizori. Za te predstave naj se razpiše poseben abonma in igrajo naj se te drame pod naslovom: literarni večeri. Na ta način se zadosti tudi oni vrsti gledališnih posetnikov, ki bruhajo vsak dan po stokrat iz sebe besedo „literatura“, in pa onim, ki bi res radi upoznali moderna dela. Z naslovom „literarni večer“ se pove, da je delo v prvi vrsti literarne, več ali manj intimne vrste, da je večer določen — za inteligenco. V poštev pride tu Čehov, Andrejev, Przi-biszewski, Ibsen, Strindberg, d' Annunzio, Echégaray, Hauptmann, Bab, Cankar itd. Če bo vedelo občinstvo, da ne bo moglo posetiti reprize, ker je sploh ne bo, bo zahajalo rado k premijeri. Tako se bi gojila tudi stroga literatura. Oni, ki se zanimajo za ta žaner, bi se sigurno z veseljem abonirali, saj bi se za te predstave določil poseben abonma. Pričetkom sezije bi se izdal blok sedmih kart, na katerih bi bile že v pričetku sezone označene vse predstave, ki se igrajo pod naslovom „literarni večer“. Tako bi spoznalo občinstvo tudi moderen repertoar in sedem novih avtorjev. Cene za te predstave bi bile malo višje.

stvari patentnega urada, predavanja v kurzih za obrtnike, vzorne delavnice, razstave pripomočkov malemu obrtu, razstave vajenskih del in tehnična pojasnila za malo obrt. V načrtu novega ministrstva bo tudi pospeševanje kredita malemu obrtu, pospeševanje in sodelovanje pri ustanovitvi centralnih združnih blagajen, sodelovanje pri določitvi obrtnih del po kaznilnicah in gospodarsko pospeševanje domače industrije.

V delokrogu novega ministrstva bo tudi delovati in pospeševati humanitarne, gospodarske in izobraževalne zadeve obrtnih združnih zvez. Nadalje organizacija in pospeševanje pridobinskih in gospodarskih združenj za obrtno produkcijo, ravno tako nabavljanje in razpečevanje blaga. V to svrhu porabljali se bodo tudi združni inštruktorji, dokler se ne nastavijo zato posebne osebe. Novo ministrstvo bo tudi sodelovalo pri nastavljanju združnih inštruktorjev. Obrtne in industrijske razstave, obrtni muzeji kakor tudi promet tujcev bo tudi spadal v delokrog novega ministrstva.

S tem smo na kratko v kratkih potezih začrtali delokrog novega ministrstva dela. Krasen program in velik delokrog. Vse točke, ki so se obravnavale na raznih shodih in sestankih v naši državi, se nahajajo v delokrogu novega ministrstva. Koliko se je že pri nas govorilo o obrtnem kreditu, koliko o strojih.

Da je obrtni kredit treba urediti, zlasti da bo dobil in imel tudi mali obrtnik potreben kredit, o tem ne izgubljam besed. Treba bo pa, da se napravi pri nas na jugu in sicer permanentna razstava za pripomočke malemu obrtu. Malemu obrtniku mora biti prilika dana, da si lahko ogleda pripomočke, zlasti stroje, s katerimi lažje in hitreje izdeluje. So pri nas še nekateri rokodelci, ki se nikakor ne morejo sprijazniti s stroji. Večkrat se sliši, „ja, moj oče je tako delal, bom pa še jaz“. To ne gre, treba se je sprijazniti s strojem in takoj se spozna njegova dobrina. Stroji se ne dajo več odpraviti, treba jih je le izrabljati; kdor ne stori tega, bo izginil s površja.

V spominu nam je tudi, koliko se je govorilo po obrtnih shodih o konkurenci, ki se je godila obrtnikom po kaznilnicah. Razne deputacije so prosile merodajne kroge, da se odpravi obrtnikom ta konkurenca. Deloma se je ugodilo. Sedaj pa, ko bi imelo novo ministrstvo naravnost nalogo sodelovati pri določevanju, kako delo se bo delalo po kaznilnicah, upamo, da se bo obrtno delo po kaznilnicah popolnoma odpravilo.

Tudi obrtne in industrijske razstave so za razvoj od velikega pomena. Merodajnim krogom priporočamo, naj se zavzamejo zato, da se tudi pri nas na jugu v doglednem času napravi obrtna razstava. Obrt se je v zadnjih letih na jugu, osobito na Kranjskem zelo dvignila in pomnožila. Vse lahko dobiš doma, le par panog obrta, ki se porabljajo pri nagizdnih in galanterijskih izdelkih, nimamo, a za to tudi v večjih mestih ni preskrbljeno. Z nekaterimi obrti se pa popolnoma lahko ponašamo, in ako bi se pri nas na jugu, recimo v Ljubljani, priredila obrtna razstava, zagotovljeni smemo biti, da bodo naši obrtniki razstavili krasna dela, in pridobili novih, tujih naročnikov.

Povdarjamo še enkrat: delokrog in naloga novega ministrstva dela je eminentna važnost. Treba bo pa pokazati dejanj. Da se bo kmalu storilo kaj koristnega za obrtnika, treba bo krepke in neustra-

šene volje. Porok zato nam je pa kršč. socialni minister, ki je šef novega ministrstva, dr. Gessmann. S svojo neustrašeno železno energijo pokazal je dr. Gessmann, da izpelje vsako stvar, katere se sploh loti. Upajmo, da se mu tudi kot ministru dela posreči izvesti začrtano si nalogo. Ako se to zgodi, potem bo obrt zacvetela in obrtniki bodo zrlj veseli v bodočnost.

### Gremij ljubljanskih trgovcev.

Gremij ljubljanskih trgovcev je imel v torek popoldne svoj občni zbor. Občni zbor je bil sicer napovedan že na 5. t. m. ali se ni mogel vršiti, ker je bilo navzočih premajhno število članov. Tudi na tem zborovanju je bilo navzočih komaj nad 20 članov. Navzoč je bil tudi združni nadzornik dr. Blodig. Tajnik je poročal o sklepu gremija, da je odslej mogoč pristop vsakemu trgovcu, ki plačuje vsaj 20 K pridobnine, dočim so bili sedaj člani edino le imetniki protokoliranih tvrdk, katerih je bilo 132. Neprotokoliranih trgovcev se je dosedaj priglasilo 96.

O izpremembi pravil je poročal združni nadzornik dr. Blodig zelo obširno. Nova pravila so urejena po vzornih pravilih, ki jih je izdalo trgovsko ministrstvo. Posebno važne so sledeče nove določbe:

Svobodno tekmovanje ima gremij pravico varovati z globami: odpravijo se razne razvade, ki imajo že večkrat znak nedopustnega tekmovanja, kakor novoletna in druga enaka darila. Prestopniki te določbe se kaznujejo z globami v korist združne blagajne. Te globe se iztirjajo potom politične izvršbe. Člani, ki zaostanejo s plačili, nimajo pravice glasovanja, dokler ne poplačajo svojega dolga.

Dolgotrajna debata se je vnela pri določitvi učne dobe. Združni nadzornik je pojasnil, da je za dokaz usposobljenih treba tri do štiri letne učne dobe, katero se dve ali tri leta nadomestijo lahko z dovršeno specialno ali strokovno šolo, trgovsko akademijo, dočim šole, ki podajajo splošno izobrazbo, n. pr. realka ali gimnazija, nadomeste le eno leto učne dobe. V sled raznih nesporezljivih, zamešavalno se je vajence z absolventi trgovskih višjih in strokovnih šol, ni bilo skoraj mogoče priti do zaključka razprave. Končno se je sprejela stara določba, da naj učna doba traja dve do štiri leta. Predsednik Knez je sicer predlagal z ozirom nato, da bi vlada ne potrdila te določbe pravil ter zahtevala za dokaz usposobljenosti triletno učno dobo, da naj se iznova razpravlja o tej točki, a njegov predlog se ni sprejel. Po zagotovitvi združnega nadzornika je torej trdno pričakovati, da vlada tej točki ne bo pritrdila, ter zahtevala izpremembo v zgoraj omenjenem zmislu. Gremij si je torej napravil le nepotrebno dvojno delo.

Nasvetovalo se je tudi, da naj gremij ustanovi trgovsko šolo za vajenke, združni nadzornik pa je pojasnil, da bodo ženske tudi lahko dobile izkazilo usposobljenosti, ako so bile tri leta v trgovini kot vajenke, dve leti pa kot uslužbenke. Razprava o predlogu za ustanovitev trgovske šole za vajenke se prenese na prihodnjo sejo.

Glede števila vajencev se je sklenilo, da jih sme imeti vsak trgovec največ šest, in sicer če dela brez pomočnika, dva, poleg vsakega pomočnika pa po še enega, a skupaj ne več kot šest.

Gremijski stroški se pokrijejo s procentualnimi nakladami na pridobnino. Sprejemnine plačajo neprotokolirani trgovci 10, protokolirani 20 K Načelstvo

obstoji iz načelnika, dveh namestnikov, 12 odbornikov in 6 namestnikov.

Kdor bi izmed odbornikov oz. članov neopravičeno izostal od sej in zborov, ali kdor nebi naznanil ali odjavil pomočnika pri načelstvu, plača 20 K globe.

Načelstvo se pooblasti, da vlaga pritožbe proti sklepom deželne vlade, ki bi bile v škodo gremiju, na ministrstvo.

Pri raznoterosti so bile najprej na vrsti „užigalice za obmejne Slovence“ in sicer je predlagal trgovec Meglič sledečo pritožbo, da se odpošlje trgovskemu in notranjemu ministru ter ministrskemu predsedstvu. Pritožba se glasi:

„Kakor so ljubljanski dnevnik poročali, je ces. kr. deželno predsedstvo za Kranjsko v Ljubljani z odlokom z dne 23. aprila 1908 št. 14.499 potrdilo premembo pravil društva „Krščansko-socialne zveze“ v Ljubljani, kojih § 3. določa pod črko δ), da sme društvo zalagati in prodajati razno blago. Na podlagi teh protipostavnih potom potrjenih pravil je društvo 1. maja t. l. prijavilo pri mestnem magistratu kot obrtni oblasti trgovino z vžigalicami. Ker je odobritev teh pravil v jasnem nasprotju s § 2. društvenega zakona, ki izključuje veljavnost določb društvenega zakona na društva, ki merijo na dobiček, ker se je stem nadalje na škodo trgovskega in obrtnega stanu dala podlaga za zalaganje in prodajo raznovrstnega trgovskega blaga društvom, katerih namen ne more in ne sme biti trgovanje, se obrača gremij trgovcev v Ljubljani vsled soglasnega sklepa dne 12. maja tega leta se vršečega izrednega občnega zbora do c. kr. trgovskega ministra, ministrstva za notranje posle in ministerskega predsednika z nujno prošnjo, da blagovoli brez odloga preskrbeti za potrebne naredbe v varstvo opravičenih interesov trgovine in obrti ter v ta namen odrediti, da se protizakonite določbe pravil uradoma razveljavijo in na podlagi teh pravil pridobljeni obrtni list kasira, to pa tembolj, ker se je v spremenjenih pravilih društva „Krščansko-socialne zveze“ ustvaril precedenčni slučaj, ki utegne zadobiti najdalekosežnejše posledice nepregledne kvarljivosti za trgovski stan.“

O tej pritožbi izpregovorimo na drugem mestu. Predlog je bil sprejet, a pred glasovanjem je odšlo že več zborovalcev.

Sprejme se nato še predlog, da se naprosi poštno ravnateljstvo v Trstu, da namesti pri telefonski centrali v Ljubljani več uslužbenec, ker se vsled pomanjkanja telefonskega osebja dogajajo vedno neprilike. Ravnotako se tudi za prometno službo pri brzojavu zahteva večja točnost.

Na dopis trgovskega društva „Merkur“, ki opozarja na trgovanje tujih trgovcev po hotelih, se sklene opozoriti magistrat kot obrtno oblast na te trgovce, da jih primerno kaznuje, dokler si ne napravijo primerne napisa.

Končno se sprejme nasvet, da naj bi se člani gremija shajali vsak mesec po enkrat.

Stem je bila razprava končana in načelnik je zaključil zborovanje.

### Obrtna šola v Ljubljani.

V zadnji naši številki priobčili smo članek, kateri opisuje razmere na naši obrtni šoli. Na ta članek osmišlil se je odgovoriti v četrtkovi številki „Slov. Naroda“ neki „dobri poznavatelj šole“. Pisava in slog te notice kaže, da ta „poznavatelj“ ni pisec notice v „Sl.

## Moderno samaritanstvo.

Medicinska veda se je v naših časih iz priprostitih začetkov silno razvila. Izdelovanje zdravil in zdravilnih pripomočkov je danes zelo razvita industrija. Zdravnik pa ne zdravi sedaj le z zdravili in operacijami, treba je, da pozna tudi zdravilni vpliv zraka in sestavo hrane, priporoča tem mir, drugim gibanje, zdravi tega z gorkoto, drugega z mrzloti, pri nekaterih boleznih koristi masaža in elektriziranje, drugim mora priporočati razne kopeli, ta je bolj potreben zraka, oni solnca, marsikateremu bolniku je treba dati primerno delo ali ga pa poslati na potovanje, da se razvedri.

Zdravnik pa doseže dandanes mnogo že s tem, da poučuje ljudi o nevarnostih, ki pretijo njihovemu življenju bodisi vsled okuženja ali pa vsled poškodb (zlasti pri raznih obrtih.)

Vse to mora vedeti in znati vporabljati moderni zdravnik, drugače je vse zdravljenje brezuspešno. Da vsega tega ne kupiš v lekarni, je samoobsebi umevno. Še tako strokovno sposoben zdravnik pa v kljub temu ne more prevzeti zdravljenja v vseh slučajih. Manjka mu zlasti na deželi pripomočkov, ki si jih more omisliti le bogataš ali od dežele podpirani zavod. Poleg tega pa manjka po navadi pripravnih prostorov za bolnike, bolnišnic, zdravilišč itd., in kar je največ, najbolj manjka za to izvežbanih oseb. Zdrav-

nik za notranje bolezni pomaga le potem bolniku, če se sam z njim peča, pa ne s tem, če mu daje še toliko dobrih nasvetov, ki jih pa bolnik ne izpolnjuje, če nima krog sebe ljudi, ki mu strežejo v tem smislu. Celo to obsežno delovanje spada med oskrbovanje bolnikov ali samaritanstvo.

Da je to zdravniku mogoče, se mora združiti mnogo strokovnjakov, skupno morajo delati kemik, fizik, arhitekt, obrtniki in gospodinje. Pri nas imamo že precej naprav, ki olajšujejo oskrbovanje bolnikov z denarnimi podporami. Kako važno je, da dobi bolni zavarovanec na podlagi zdravniške nakaznice tendensko podporo iz bolniške blagajne, ker bi sicer dostikrat ne imel ne živeža ne postrežbe. Po „Rudečem križu“ skrbi država za ranjence v vojski. Koliko revežev dobi dalje pri nas na revni list zastoj zdravnik in zdravlila, dasi se to dostikrat zlorablja. Dobro bi pa bilo, da bi res potrebni bolniki dobivali tudi podporo za življenje. Kaj pomaga takemu revežu, ako ima zdravlila, nima pa najpotrebnejše vsakdanje hrane?

Po nekaterih državah so ustanovili samaritanska društva za prvo pomoč pri nezgodah, za oskrbovanje porodnic itd. Sem spadajo tudi bolniške blagajne in zavarovanje zoper nezgode in nezmožnost za delo. Zelo važno in težko pričakovano je zavarovanje za starost.

Za vse to je treba sto in sto delujočih rok in mnogo denarja. Žal, da nimajo ravno imoviti sloji in

tudi ne občine za tako važno delo pravega smisla, zato stvar le počasi napreduje. Stori se je pač že marsikaj za izobrazbo postrežnikov za bolnike, brez katerih je zdravnik v istem položaju kakor poveljnik brez armade. Sem spadajo različni moški in ženski redovi, ki so se osnovali pod okriljem katoliške cerkve. Po njih vzgladu so si ustanovili protestanti diakonise. Po bolnicah se nahajajo posebne šole za strežnike in strežnice, brez katerih zdravnik ne more delovati ne v malem, še manj pa v večjem obsegu.

Na tem socialnem polju preostaja pri nas še mnogo dela. Vesela je vest, da ustanovi Vincencijeva družba poseben kurz za strežnice v Ljubljani. Treba bi bilo to misel razširiti zlasti med mladino in tej bi morala že šola vcepiti zmisel za samaritanstvo. Na taki podlagi bi se potem to važno delo lahko dalje razvijalo. Zlasti bi se dalo pritegniti žensko mladino, seveda bi se morali učitelji in učiteljice sami prejš o tem izobraziti. Noben dijak višjih šol naj bi ne zapustil zavoda, ne da bi poznal glavnih potez zdravilstva in ne znal pomagati pri različnih nezgodah.

Tudi vojaki bi se dali v to izvrstno porabiti. Posebno v večjih mestih, kjer so večje vojaške bolnice, bi vsak vojak lahko služil nekaj časa kot strežnik v bolnišnici. To bi mu za pozneje v življenju več pomagalo kakor različni „Gewehrgriffe“.

Na deželi je malo zdravnikov, bolniki so dostikrat brez prave postrežbe. Zdravlila ima sicer pri sebi,

Narodu" ni daleč od ravnatelja obrtne šole. Da pa bodo bralci našega lista, posebno pa še tisti, ki količkaj poznajo razmere na naši obrtni šoli, uvideli kako prav imamo, ponatisnemo revni zagovor v „Slov. Narodu“, ki se glasi: Obrtna šola v Ljubljani. Piše se nam: O tej šoli piše „Slovenski Meščan“ v zadnji št. 4. z dne 9. maja. Ni mi treba vedeti, kdo bi bil ta g. dopisnik; najbrže bo kak študiran filozof, ki je zvedel od kakega učenca, ki je obiskoval ta zavod. Tako piše v članku: „Novega, svežega duha bo treba v novem posloju obrtne šole. Razmere na naši obrtni šoli so take, da šola ne koristi veliko obrtnikom, še manj pa učencem. Vsako leto pride približno kakih deset učencev iz naše šole, vendar ako vprašas po njihovem znanju, so uspehi negativni“. Dalje se ne spleča, da bi govoril. Samo to rečem onemu g. dopisniku: Ta šola je splošno ljudem znana, kako napreduje in kake učne moči imamo, seve da bi šola storila vse, to je izključeno; učencem le daje povod za njih strokovno izobrazbo. In kakor je že povedano učencem, bodo morali iti mesto počitnic v prakso, da bodo vedeli, kaj se praktično potrebuje; le takrat bo mogoče šoli se malo drugače ravnati, do sedaj ji pa ni bilo mogoče. Upam, da bo takrat jako ustrezno učencem in g. dopisniku „Slovenskega Meščana“. Kar se pa tiče v celotni presoji, pa se mora priznati, da je šola izvrstna; potrudi se na vse mogoče načine, da se izobrazijo učenci dovolj za njegovo stroko. To vem iz svojih lastnih izkušenj. Opomina je vredno: „Vliti se ne da v glavo pamet, če pušča“. Toliko v pojasnilo, gospod dopisnikar! — Dober poznavalec te šole.“

S tem klavernim odgovorom smo popolnoma zadovoljni, saj nam pisec notice vse potrdi, kar smo pisali v našem članku!

Navesti samo majhen odlomek članka, potem pa pridjati, da se dalje ne spleča, da bi zagovornik razmer na naši obrtni šoli govoril, je presmešno. Da je šola ljudem res znana, temu tudi mi pritrdimo, zlasti pa je znana tistim mojstrom, ki so kdaj imeli opraviti z učenci te šole. Tudi učne moči poznamo. Da bi šola morala vse storiti, tega sploh mi nismo nikdar trdili, pač pa lahko toliko stori, da učencem ne bo žal, da so jo obiskovali in se učili na obrtni šoli.

Pisec „Narodove“ notice sam ne ve, koliko se učenci naučijo v obrtni šoli. Vpraša naj mojstre, kateri so sprejeli učence obrtne šole v delo in izvedel bo resnico. Koliko uspeha bo imelo, ako bodo šli učenci namesto na počitnice v prakso, bo pokazala bodočnost. Vendar se nam zdi čas počitnic prekratek, da bi bilo veliko uspeha. Samo delavnico od znotraj videti, to nam bo tudi gosp. poznavatelj obrtne šole potrdil, je pa gotovo premalo.

Krono notici pa je pisec postavil na konec klavernega zagovora ko vzklikne: Vliti se ne da v glavo pamet, če pušča. Temu tudi mi pritrdimo in pristavimo, da tudi mojstri ne bodo mogli v kratkem času počitnic ničesar vliti v glavo. Saj se tudi nekaterim učnim močem ne da vliti v glavo pamet — če pušča. Protekcija pa tudi večkrat nadvladuje pamet.

Nam je na tem, da se razmere na naši obrtni šoli spremene, in sicer da bo šola res tisto, kar mora biti. V zadnjem članku mizarstva in strugarstva niti omenili nismo. Danes pristavljamo, da ko pride učenec — mizar iz obrtne šole k mojstru, ni sposoben niti za najmanjše samostojno delo. Vporabni so za kaka manjša dela, a še tam mu mora mojster stati vedno za petami.

a sam leži v sobi in dostikrat morda v celi hiši ni človeka. Tako je bolnik res slabo spravljen; zato silijo zlasti revnejši bolniki v bolnico, kjer imajo vse v redu, četudi se morajo ločiti od svojih. Bolnice postajajo od leta do leta premale, treba jih bo pri nas več! Za sedaj bi zato jako koristila društva za oskrbovanje bolnikov, ki bi se razširila zlasti med ženskami. Ženske imajo namreč vse lastnosti zato, če so dobre, ker le dober človek mora biti tudi dober strežnik. Krog bolnika se zbere na deželi mnogo svetovalcev, a večinoma slabih in šele, ko je po navadi že prepozno, pokliče bolnik zdravnika. Ko bi bilo posebno ženstvo v tem oziru bolj izobraženo in izurjeno, bi se otel marsikateri bolnik. Bolniku pa s postrežbo samo tudi ni pomagano, treba bi bilo, da bi znale postrežnice tudi dobro kuhati. Na kmetih ne znajo žalibože posebno dobro, to je okusno kuhati. Saj se da tudi iz male reči kaj dobrega napraviti; bolniki na deželi imajo pa navadno zelo slabo hrano, ki jim k zdravju gotovo ne pripomore.

Drugod povsod napredujemo, le v tem vprašanju smo še pri starem. Treba je, da se tudi oskrbovanje bolnikov samaritansko povzdigne. Prvi korak na tej poti je storjen, treba je samo, da budimo zlasti v mladini in ženstvu čut usmiljenja do bolnikov in damo ljudstvu priliko, da se izuri v oskrbovanju bolnikov.

— o —

Vsako leto pride po več mizarjev iz obrtne šole, vendar koliko jih izvršuje svojo stroko? Največ mizarjev popusti svojo stroko, ki si jo je tako izvrstno naučil na obrtni šoli, in gre rajši k finančni straži, žandarjem, ali vojakom. S strugarji je še slabše, G. poznavatelj obrtne šole, ali morete sploh enega strugarja pokazati, ki se je učil na naši obrtni šoli, da izvršuje svojo stroko!? Tudi če ga iščete opoldne s svetilko, ne bode te ga našli.

Glavni vzrok, da se učenci tako malo naučijo na naši obrtni šoli je, ker se pusti učence delati, kar se jim zljubi. Delo se učencu izroči, a se ga potem ne nadzoruje, gleda se samo, da je v šoli. Gorje pa takemu učencu, kateri ni všeč kake učni „moči“. Ta se prezira, in tudi če kaže, da je talent. Delo in drugo vse se mu odkaže mehanično. Ni čuda potem, da učenci večkrat, ko pridejo iz šole, niti posamnih slogov ne razločijo. Učencu bi se moralo razložiti, ko začne delati kako delo, s kakim slogom ima opraviti. Ravno isto velja pri risanju.

Na naši obrtni šoli imamo tudi tri letnike umetnega vezenja in šivanja čipk za ženske. Tudi na tem oddelku ni boljše kakor na ostali šoli. Z učenkami se ravna ravno tako, kakor z učenci. Ko dovrši učenka tretji letnik, večkrat niti navadnega monograma ne spravi skupaj. Delajo se vzorni prtovi. Na enem vzornem prtju dela učenka večkrat po več mesecev. Ne gleda se na hitrost. Večkrat bi se dalo delo hitreje napraviti, kar spoznajo učence same po svojem razumu, vendar ne smejo. Nič praktičnega za življenske potrebe. Po šabloni birokratskega „šimelna“ se dela.

Zraven tretjega letnika je tudi „ateljé“. Učenka, ko dovrši tretji letnik, gre lahko v „ateljé“. V začetku, ko se je „ateljé“ osnoval, bilo je precej živahno, sedaj pojenjuje. Več učenk je zapustilo obrtno šolo in dalo prednost — tobačni tovarni. Ravno isti proces, kakor pri učencih.

Pa kaj bomo to navajali, saj sta hodila te dni dva učitelja iz naše obrtne šole okrog bivših učenk obrtne šole in jih izpraševala po njihovem stanu, kaj so itd. Mogoče izdajo statistiko o razmerah na naši obrtni šoli. Poznamo samo dve učenci naše obrtne šole, da sta res strokovnjakinji v svoji stroki. Vendar to sta dosegli po svoji individualnosti in s svojo pridnostjo — po šoli.

Torej le svežega duha in krepke, železne roke v novo poslopje. Pripravi naj se tudi železna metla, ki bo pometla nezdrave razmere iz naše obrtne šole. Mi pa bomo ožigosali, kar je slabega, ako je temu ali drugemu všeč ali ne.

Maló boljši poznavalec te šole.

**Pametna beseda.** V „Tršćanskem Lloyd“ ugleđenem narodnogospodarskem listu, ki izhaja v hrvatskem jeziku v Trstu, čitamo pod zaglavjem „obrt“ članek o narodni tekstilni industriji, za katero so se posebno začele zanimati nekatere hrvatske rodoljubkinje v Petrinji, katere pa za svoj trud žanjejo večkrat le prezir in zaničevanje. Ker imamo tudi pri nas med Slovenci več strok narodne industrije, za katere povzdigo se pri nas vse premalo ali čisto nič ne stori, a onim, ki se zanimajo za stvar, se ravno tako kakor na Hrvatskem v tem oziru mečejo polena pod noge, naj tu navedemo par odstavkov iz zgoraj omenjenega lista ki pravi: „Ali pa tudi res delamo tako, kakor se za narodno gospodarstvo navdušujemo na shodnih in pomenkih pri čaši vina? Na to vprašanje moramo odgovoriti za veliko večino hrvatskega naroda, da ne. Nekateri morda ne spoznavajo pravega dela za to velevažno vprašanje, drugi pa ki ga spoznavajo, ga nočejo širiti med narodom, ker je to nevhvaležno delo. Za tak trud nam manjka samozatajevanja, navdušenja in požrtvovalnosti. Če pa zapoješ pri kozarcu: „Živela Hrvatska“, „Zapojmo eno v ta namen itd.“ in pa če še zraven dodaš, da so vsi drugi izdajalci, kateri ne dajo nič na prazne besede, potem si lahko prepričan, da boš eden najboljših domoljubov v očeh neprosvetljene večine našega naroda. Mi pa pravimo da je oni pravi domoljub, ki se trudi in tudi svoj denar žrtvuje v to, da se naš narod gospodarsko povzdigne, oni, ki neumorno povišuje narod, da vsaka ped zemlje ostane v hrvatskih rokah, ki podedovano narodno imetje čuva nad vse in ki svoje premoženje vlaga v podjetja, ki bodo čim največ koristi prinesle Hrvatski“. — Mislimo, da ni treba drugega, kakor da vstavimo namesto „hrvatski“ — „slovenski“, in te besede odgovarjajo do pičice tudi našim slovenskim razmeram.

**Pomorski poštni uradi.** V dosedanem poštnem prometu z Dalmacijo so se večkrat dogajale velike zmešnjave, kajti poštna pošiljatve so se odpravljale z Lloydovimi parobrodi, na katerih so enostavno izročevali kapitanu ali pa kakemu drugemu častniku, ki je opravljal ta posel le postransko. Uprava Lloydja bo sedaj uvedla na parobrodih, ki vozijo v Dalmacijo in obratno ambulatorične poštno urade, kakor je to urejeno pri železnicah, in vsak Lloydov parobrod bo spremljal po en poštni uradnik in dve slugi, katerim

bo poverjena poštna in brzajavna služba na parobrodih. Ta uredba se uvede, ko bodo dograjeni novi hitri parobrodi, ki bodo vozili na tej progii.

## Tedenski pregled.

Zmaga S. L. S. na Slapu pri Vipavi. Pri občinskih volitvah na Slapu pri Vipavi je zmagala S. L. S., ki ima v odboru enajst svojih mož, liberalci pa samo enega. Bivši župan Ferjančič, brat bivšega državnega poslanca dr. Ferjančiča, ni niti več v odboru.

V Lurd se je odpeljalo v ponedeljek 612 slovenskih romarjev.

Dragonci v Ljubljani. V Ljubljano je prišel iz Dunajskega Novega mesta eskadron dragoncev 5. polka in se nastanil v Nuškovi vojašnici v Trnovem.

Proračunski odsek državnega zbora je dokončal po skoraj petmesečnem zasedanju svoje delo. Bilo je vsega 51 sej. Državni proračun pride na dnevni red državne zbornice še ta teden.

Zvišanje števila domobranskih novincev. Državni zbor je sprejel nujnost predloga o zvišanju števila domobranskih novincev za 5000 mož.

Obvezno zavarovanje proti požarju. Odsek o uimah v državnem zboru je zahteval, da vlada predloži zakonski načrt o obveznem zavarovanju proti požarju, toči in o zavarovanju živine.

En milijon kron v dobrodelne namene je sklenil darovati praški mestni svet ob priliki cesarjeve šestdesetletnice.

Jubilejna razstava v Pragi, ki jo je priredila praška trgovska in obrtna zbornica, se je otvorila v četrtek v navzočnosti nadvojvode Franca Ferdinanda in Karola Franca Jožefa.

Dijaški štrajk, ki so ga nameravali uprizoriti nemškonačionalni in drugi „napredni“ dijaki na Avstrijskih visokih šolah, da rešijo profesorju Wahrmudu profesorsko stolico v Inomostu, izostane.

Irredentovca so izgnali. V Trst je iz Benetk prišel k neki veselici veliki italijanski irredentovski huj-skač grof Petar Foscari, ki je večkrat že strastno hujskal proti Avstriji. Policija ga je pognala nazaj čez mejo.

Slovensko učiteljsiše v Gorici. Ministrski predsednik je izjavil napram italijanskim poslancem, da vlada glede premestitve slovenskega učiteljsišča iz Kopra v Gorico še ni nič sklenila.

Sienkiewicz obolel. Veliki poljski pisatelj Henrik Sienkiewicz je na potu na Dunaj, kamor se je peljal h končni razpravi v tožbi Rusinov proti njemu, v Krakovem nevarno obolel.

Štirideset poljskih šol zaprli. Ruska vlada je v kjeleški guberniji zaprla 40 poljskih šol, katere je pohajalo nad 4000 otrok.

Knez Eulenburg se je skušal v svojem zaporu zastropiti, pa so mu poskus preprečili. Da bi se rešil zaslužene kazni za svoje svinjarije, se je začel delati blaznega.

Sestra ustrelila brata. V Jolietu Illinois, v Ameriki živeča Ivana Mikoletič, roj. Corn, v vrhniški okolici doma, je z revolverjem ustrelila svojega brata Janeza Corna, ki je surovo napadel njo in njenega moža na cesti.

## Dopisi.

**Iz Idrije.** „Idrija je v gospodarskem oziru blizu bankerota.“ Ta lapidarni stavek je izrekel deželni glavar našemu dež. poslancu Ganglu, ki je hitel v metropolo po pojasnila, zakaj je deželni odbor prepovedal prezidavati sedanjo „Čitalnico“. Veliko vrišča je napravila v liberalnem taboru — pa le pri veliki gospodi, pri posestnikih rudarjih ne — novica, katero je Gangl prinesel iz Ljubljane. Do sedaj so lahko gospodje počenjali, kar so hoteli, zidali hiše za dobo 6 let, a nobeden ni oporekal. Rudarska direkcija, ki plačuje 88 % obc. davkov, je molčala, drugi so godrnjali, a niso imeli poguma, pritožiti se na višje mesto, ker niso pričakovali ugodnega uspeha. Sedaj pa kar naenkrat prifrči bomba, ki oblastno veleva: Stoj! Ne več tako! Tako gospodarstvo privede do propada.

Je li bil tak strog ukaz upravičen? Popolnoma. Leta 1902 je stalo novo čitalniško poslopje občino 16.784:50 in sedaj po šestletnem obstanku tirjajo za najpotrebnejša popravila 8000 kron. A teh jim še ne dostaja. Hočejo popolnoma vse prezidati, kar bi po proračunu veljalo 39.000 kron. Vse to naj bi služilo za kako plesno predstavo, a le višji gospodi. Seveda zatrjujejo, dvorana bode vsem pristopna, vsako društvo bo tu lahko prirejalo shode. A ob istem času pa s „Čitalnico“ delajo pogodbo, ki neljubemu društvu vstop lahko poljubno zabrani. Saj so tudi prej obetali, da bodo dvorano prepustili proti primerni odškodnini drugim. A kdo jo je rabil? Le „Čitalnica“, realci parkrat na leto in Sokol za predpustno veselico.

Socialni demokrati ali kat. del. družba niso imeli niti enega shoda ali veselice tam. Saj so celo Sokolom namignili, da naj ob gotovih veselicah celo oni izostanejo, ker bode prireditel bolj „nobel“. Ni čuda! Delavec, rudar, pa naj se po parketih suka.

Enako bi bilo pri prezidanem poslopju. Občina bi plačala tisočake frakariji, a oni, ki prispevajo k občinskim stroškom, naj ostanejo zunaj. Plačajo naj le, a blizu naj ne hodijo.

Da v Idriji ni na mestu tak luksuz, se razvidi iz občinskega premoženja. Leta 1905 je bilo dolga 324.480 K 22 vin., leta 1906 že 335.596 K 89 vin., a leta 1907 pa 367.388 K 65 vin. Za leto 1908 pa so sklenili najeti posojilo za 60.000 kron. S čim se bode pokrilo, se ne vpraša. Dosedaj je bila 75% doklada, sedaj so jo zvišali na 130%, a vkljub temu so sprejeli za izvanredno pokritje 37.157 K posojila v letošnjem proračunu, ker tudi rudnik radi zvišanja plač delavcem, radi zagotovljenja višje provizije v bratovski skladnici in radi vode v jami ne bo imel toliko letnega dobička, kakor prejšnja leta, bodo dohodki od te strani veliko manjši. Radi tega je imel deželni glavar popolnoma prav, ako je označil naše stanje z bridko opazko, da stojimo ob robu propada ali gospodarskega bankrota. Ker resnica v oči kolje, ni čuda, da se izvestna gospoda na moč jezi.

**Iz Črnomlja.** Nastalo je izvanredno lepo vreme. Vročina je že huda, da ne vemo, kaj bo šele poleti. — Na naboru je bilo potrjenih 35 fantov; ogromna večina naših fantov je seveda v Ameriki. Težaka je pri nas težko dobiti, poseben križ pa je s hlapci. Amerika jemlje mladim ljudem vso vztrajnost. — Škoda, da je pri nas izseljevanje popolnoma neorganizirano. Naši ljudje so raztepeni po celem svetu, največ odhajajo v Ameriko, na Nemško, v Bosno in Hercegovino, a tudi drugam. Ali bi ne bilo dobro, ko bi Rafaelova družba obrnila posebno pozornost na Belo Krajino? Organizacija izseljevanja bi našim ljudem kolikor toliko koristila. Tudi iz Amerike vrnivšim se bi bilo treba posvetiti več pozornosti.

Črnomelj je do sedaj izmed vseh kranjskih mest najbolj oddaljen od železnice, da, niti državne ceste nimamo. In vendar je morala žrtvovati za Kranjsko največ ravno — Bela Krajina. Rimljani so imeli postavio, ki je velevala, da se nesreča nekaterih popotnikov, kojih stvari so vrgli v morje, da tako rešijo celo ladjo — ne zvrne samo na dotične popotnike, temveč da se žrtev razdeli na vse enakomerno. — Bela Krajina je trpela dolgo, dolgo vrsto let — za ostalo Kranjsko. Kdo se je za to kaj zmenil? — Šele S. L. S. je povzdignila pred vsem svetom glas za Belo Krajino in zastavila za njo vso svojo politično veljavo! — Kaj naj tedaj porečemo o onih, ki bagatelizirajo pomen železnice za Belo Krajino s črno nevhvaležnostjo in z zavistjo v srcu? —

Ali je prav, da one, ki so za nas delali, obmečemo z gnjilimi jajci, da jih hočemo celo kamenjati? Ko smo bili otroci, nas je bilo sram, če nam je kdo očital nerazsodnost! —

Toda ne obupajmo! Še živi mož, od katerega lahko pričakujemo pomoči, sveta, tolažbe, dela, podpore. Ta mož je naš poslanec g. notar Plantan! — Njemu čast! Tiste, pa, ki so nam preskrbeli železnico: obrekujmo, psujmo, nabijmo!

**Iz Novega mesta.** Z zanimanjem čitam razne dopise v „Slov. Meščanu“. Že to je dokaz, kako potreben je ta list, če tudi se ne jemlje poleg tega v poštev še to, kake kritike so bile v liberalnih listih in od posameznih liberalcev. Če bode list ostal zvest svojemu programu, posegel bode v marsikako seršenovo zalego, ne da bi se zbal pikanja od nasprotne strani. — Ne bodem se spuščal danes po drugih dolenskih mestih, ostanem pri Novem mestu, ker tukaj je dokaj gradiva za javno kritiko, katero želimo spraviti polagoma, a vse v pravem času v javnost potom „Slov. Meščana“. Za sedaj ostanimo pri stvari, ker je še sveža, kajti pregovor pravi „Železo se kuje, dokler je gorko.“

Marljivi mestni zastop dela naprej in naprej sklepe v odborovih sejah, ne meneč se, kdaj se bodejo sklepi izvršili. Smešno je že tako vsako sklepanje, da se javnost norčuje iz tega. Kar danes sklene, se v prihodnji seji spremeni, ali pa sklepi veljajo za neljube jim meščane, za svojo tako zvano „zlahoto“ se spreminjajo, kakor se komu poljubi. Gorje je pa tistemu, ki ne pleše na njih „tudelsak“. Dokazov je več nego dovolj.

Ko je zadnji požar bil 1901., si je mesto pustilo dovoliti po deželni vladi regulacijski načrt za oni del mesta, ki ga je požar uničil. Vlada je načrt potrdila, in občinski odbor je sklenil, da se morajo vsi oni, ki bodejo poleg te črte regulacijskega načrta gradili stavbe, strogo držati določene črte. Vse stavbe na ulico morajo biti vsaj eno, če ne dvonastropne, drugače se ne bode izdalo stavbenega dovoljenja. Nekega obrtnika so kar celi dve leti zadrževali, predno so mu izdali dovoljenje in regularni prostor pred njegovo hišo, ker drugače bi imel pol hiše v zemlji. Kakor sem preje omenil, si mestni očetje dele med seboj dobrečasne oblasti, stem da drug drugemu gredo na roke. Tako so kršili sami svo-

ječasno storjeni sklep občinskega odbora, in sicer stem, da so dovolili, da se gradi ob omenjeni regulacijski črti sedaj pritlična stavba in še celo mrtvašnica poleg ženske bolnice. Za to mrtvašnico se je bilo določilo prvotno leto 1905, da se ima graditi na osamljenem kraju, ki je nedostopen javnosti. Kar na enkrat so pozabili vso ljubezen za napredek mesta, njega zdravstvene ozire in na vse prejšnje sklepe občinskega odbora. Ali ni to smešno za inteligenco, katera sedaj zastopa meščanstvo v občinskem odboru? Gospoda, pokažite če imate kaj energije, da se ne pustite smesiti, da se vaši sklepi tako lahko-miselno zavračajo. Vsakdo se zgraža, tudi merodajne osebe, na tem, da občinski odbor dopusti, da se ob javni ulici v sredini mesta gradi mrtvašnica. Znano mi je „demokratsko“ vaše naziranje, ki ne sega samo do groba, in bodite uverjeni, da bode v mrtvašnici ležal tako berač kakor cigan poleg imenitne gospe. Vsak se bode daleč ognil, če bode vedel, da mora iti mimo mrtvašnice, v kateri leži kak revež mrtev.

Če je vam občutek toliko rahel za bolnike, da nimajo pred očmi mrtvašnice, imejte isti občutek tudi za zdrave ljudi. S tem pomislekom se le smesite sami sebe, kajti kamorkoli se bode ozrl bolnik skozi okno, videl bode mrtvašnico, katerih je kar četvero naokolu, poleg tega pa še dve pokopališči. Res pa je, da ste vse žrtvovali zato, da le nekaterim osebam, ki so vam neljube, stem nasprotujete. Bodite uverjeni, da vam plačilo ne izostane. — Več prihodnjic o tem in o drugih za javnost zanimivih zadevah, nakar se p. n. občinstvo opozarja!

## Domače vesti.

**Čudno sklepanje.** V predzadnji številki našega lista je več zavednih narodnih volilcev iz Radovljice, Tržiča in Kamnika stavilo na deželnega poslanca in župana radovljiškega g. dr. Vilfana sledeče vprašanje: „Pri zadnji volitvi ste bili izvoljeni kot odločno naroden kandidat. Kako se strinja stem, da ste pred koroškimi sodiščem tako sramotno odnehali od pravic slovenskega jezika? Ali je Vaše narodnjaštvo veljalo samo do volitev, po volitvah pa ne več?“ — Na to odprto vprašanje ni bilo nikakega odgovora. Ali pa morda le? V „Slov. Narodu“ čitamo namreč, da je bil „gospod dr. Janko Vilfan, župan in napredni (!) poslanec“ izvoljen dne 12. t. m. za načelnika krajnega šolskega sveta radovljiškega in sicer soglasno. V ta šolski svet da volijo poleg mestne občine radovljiške tudi zastopniki kmetskih občin Predtrg, Lesce in Lancovo, in ker je bil izvoljen soglasno, da je iz tega razvidno, da uživa gosp. dr. Vilfan splošno in vsestransko spoštovanje ne le med meščani, nego tudi med kmeti. Ta izvolitev da je najboljši odgovor in najlepše zadoščenje g. dr. Vilfanu za nesramne krivične napade v najnovšem času. Tako pravi „Slov. Narod“ gotovo po poročilu, ki je izšlo iz najbližje bližine gospoda naprednega deželnega poslanca, župana, načelnika krajnega šolskega sveta, odvetnika itd. itd. radovljiškega. Ne vemo, kaj naj bi rekli k takemu „najboljšemu“ odgovoru. Iz za glavne skupščine društva slovenskih odvetnikov je pač ni sramotnejše stvari za slovenskega odvetnika, kakor to, da prezirajoč sklep skupščine osramoti ves slovenski odvetniški stan stem, da **teptajoč v blato svojo stanovsko in narodno čast, vloži pri celovškem sodišču nemško tožbo!** Napredni deželni poslanec, župan, odvetnik dr. Janko Vilfan je storil to, česar ne more utajiti, in strašanski bebec mora biti tisti, kdor misli, da je dr. Janko Vilfan opran svojega sramotnega stanovskega in narodnega greha, ako se je dal izvoliti tudi še za krajnega šolskega načelnika radovljiškega! Naj ga izvolijo vsi kranjski šolski sveti za načelnika, naj bo petdesetkratni deželni poslanec in zraven fff napredni poslanec, naj bo župan vseh kranjskih mest, trgov in kmetskih občin, odbornik in predsednik vseh mogočih in nemogočih društev, nobena izvolitev, živ krst mu ne bo spral s čela sramotnega žiga, da je bil on tisti, ki je **izdal svojo stanovsko in narodno čast pred celovškim sodiščem.** Ako ima dr. Janko Vilfan pogum, naj stopi pred volilce Radovljice, Tržiča in Kamnika, in pokazalo se bo, ali je za take narodnjake in naprednjake še mesta v deželnem zboru ali ne!

**Za domovino umreti,** to je nekaj zelo lepega in častnega; za domovino živeti, to je pač še lepše; za domovino **dobro** živeti, to je pa najboljše in najlepše. Tako si misli pač marsikdo in tudi dela tako, kar nam je jasno dokazal zadnji izredni občni zbor gremija ljubljanskih trgovcev, kjer se je bil boj za domovino, to se pravi, za dobro življenje enega izmed članov gremija. Šlo je za užigalice, ki jih prodaja S. K. S. Z. v korist obmejnim Slovincem, in gremij je sprejel predlog g. Megliča — čudimo se, da g. Perdan sam ni utemeljeval tega predloga — vsled katerega bodo

romale na Dunaj k vsem mogočim ministrstvom pritožbe proti S. K. S. Z., češ da naj se ji prepove prodaja užigalic. Od resnosti do smešnosti je kratek korak, in ta korak so storili gospodje, ki so glasovali za ta predlog. Storili so pa to ne kot trgovci, še manj pa kot narodni trgovci, temveč kot navadni politični strankarji. Stem so zavlekli politiko v strogo strokovno organizacijo in le-to onesnažili s svojo politično-strankarsko strastjo. S. K. S. Z. ima po svojih pravih pravico do raznovrstnih dohodkov, s katerimi upravlja po svoji mili volji. To pravico ima po društvenem zakonu. Pravila, v zmislu društvenega zakona po politični oblasti potrjena, navajajo med dohodki tudi izkupiček iz založbe in prodaje raznega blaga. Ali to gotovim liberalnim pseudojuristom ne gre v glavo, kajti v svoji „pritožbi“ so izbleknili velikansko neumnost, da je odobritev pravil S. K. S. Z. v nasprotju z društvenim zakonom, ki izključuje društva, ki merijo na dobiček. Po tem veleudhovitem tolmačenju društvenega zakona je sploh obstoj vsakega društva nemogoč, kajti pri vseh društvih se dobivajo denarna sredstva kot razni dobički, pa naj si bodo to čisti dobički veselice, tombol, in drugih takih prireditev, ali prodaje kupljenega ali v samozaložbi naročenega ali izdelanega blaga. Vsa društva merijo na dobiček, ker drugače sploh ne bi imela dohodkov. „Merkur“ z izdajo svojega koledarja tudi meri na dobiček, torej le hitro pritožbo na ministrstvo. Pa kaj vse to, saj se v resnici nihče ne bi bil brigal za kaj takega, ako bi S. K. S. Z. ne bila slučajno „klerikalna“, in če ne bi imel g. Perdan v zalogi drugih užigalic, od katerih je dobival leta in leta velikanski „dobiček“, kateri se pa bo po novih užigalicah občutno skrčil. Tudi navdušenost za narodno stvar tu zelo malo prihaja v poštev, kajti vsak pameten človek vendar uvidi, da stvar sama, narodna stvar namreč, ne pa kaka strankarska, pri vsem tem prav nič ne trpi, temveč ima tudi le dobiček. Je pač vseeno, ali obmejni Slovinci dobe podporo potom družbe sv. Cirila in Metoda ali S. K. S. Z., samo da jo dobé. Koliko pa je trgovstvo na stvari interesirano, pa naj pove sledeče. Nobeden trgovec, pristaša S. L. S. nima niti najmanj proti užigalicam, katere prodaja S. K. S. Z. v svoji lastni režiji, da, še rajši jih nabavlja od nje, ker so cenejše in več zasluži pri njih kakor pa pri Perdanovih; liberalen trgovec bi jih pa itak ne dobil v založbo, ako bi jo S. K. S. Z. tudi dala iz rok. Ne vemo, čemu potem tak vrišč v liberalnem taboru? Ali morda hoče g. Perdan tudi te užigalice imeti v svoji založbi, da bi v par letih tudi od njih spravil v svoj žep kakih **70 do 80 tisoč kron dobička**, kakor jih je pri Cirilu in Metodovih? — Da, da, za domovino umreti... itd.

**Slovenskim pravnikom.** Pod tem naslovom se hudeje „Slov. Narod“ nad onimi „tremi ljubljanskimi deželnosodnimi svetniki“, med katerimi pa je bil eden baje ljubljanski odvetnik, vodja kranjskih Nemcev, dr. Eger, ki so se udeležili izleta koroških, seveda nemških pravnikov na Vrbsko jezero. Dobro, prav je tako, saj ta izlet je imel res popolnoma nemškonalni značaj, ali čudimo se, da „Slovenski Narod“ ne najde niti besedice graje za onega slovenskega odvetnika, ki z vlaganjem nemških vlog pri celovškem sodišču podpira nemškonalno zagrizenost celovških pravnikov. Naj bi „Slovenski Narod“ morda malo poizvedoval, ali ni bil ta slovenski podajatelj koroških nemškonalnih zagrizencev za svoje tozadevne zasluge tudi povabljen k izletu na Vrbsko jezero!

**Romanje v Lurd** je zopet nekaj takega, kar strašansko bode v oči naše liberalce, češ da gre s tem nad 50.000 K slovenskega denarja med tužce. Ne bomo se pričkali s „Slovenskim Narodom“ zaradi verske strani romanj sploh in posebej romanja v Lurd, ali vsak pameten človek bo priznal, da imajo taka potovanja mnogo izobraževalnega v sebi. Naši ljudje si ogledajo tuje kraje, tuji svet, tuje ljudi, in to gotovo ni brez dobička za njihovo izobrazbo. Resnica je, da gre s takimi potovanji veliko denarja med tuje ljudi, toda gotovo je boljše porabljen ta denar, kakor pa oni, katerega se izmeče na marsikaterih takozvanih „narodnih“ izletih in slavljih edino le za velikanske množine pijače, največkrat tuje izdelke, in od katerih nimajo udeleženci drugega kakor strahovito skrokana lica in strašanskega mačka, „moralnega in materialnega“.

**Hotelsko podjetje „Triglav“ na Bohinjski Bistrici** se odpre danes, v nedeljo, 17. majnika. Iz Ljubljane odide ob 6 zjutraj posebni vlak, ki pride na Bohinjsko Bistrico pred deveto uro dopoldne. Vrača pa se v Ljubljano z Bohinjske Bistrice ob 10. zvečer in pride v Ljubljano ob 12.50 ponoči. Vodstvo in oskrba hotelskega podjetja je prevzel priznani strokovnjak gosp. Seidl, hotelir pri Južnem kolodvoru v Ljubljani in je bo gotovo vodil v splošno zadovoljstvo. Vsekako je slovenskim izletnikom, posebno pa letoviščnikom toplo priporočati, da ne iščejo počitka po raznih nemških letoviščih, temveč da prebijejo čas počitnic v naših domačih krajih, posebno pa v našem divnem Bohinju ter tako pokažejo tujcem, ki se prihajajo divit našim lepim krajem, da imamo tudi mi sami smisla za naravne krasote naše zemlje, obenem pa tudi dokumentirati, da je

ta lepi kos zemlje naša slovenska last, kar je tem večjega pomena, ker bo s tujskim prometom prišel v te kraje tudi marsikateri tuj podjetnik in se je bati, da se tudi z našim Bohinjem ne zgodi kaj takega, kakor se je zgodilo s slovenskimi kraji ob Vrbskem jezeru, kjer je sedaj domačin tujec, tujec pa gospodar. Torej Slovenci, na letovišče v Bohinji!

**Za spisovatelje slovenskih učnih knjig.** Deželni odbor kranjski je v svoji seji, dne 13. aprila sklenil, da se spisovateljem slovenskih učnih knjig nagrade od deželnega odbora ne bodo nakazovale več po sedanjem načinu. Spisovatelj kake slovenske učne knjige ima temveč v bodoče, ako reflektuje na kako podporo, a probirani tekst, predno ga da v privatno založbo, poslati deželnemu odboru, ki bo potrebno ukrenil ter se prizadel za to, da dobi spisovatelj primerno nagrado. To v vednost vsem, ki se bavijo s spisovanjem kake slovenske učne knjige.

Deželni odbor kranjski v Ljubljani, 30. aprila 1908.

**Čifti.** Pred kratkim smo omenili v našem listu, kako nekateri slovenski listi, med njimi v prvi vrsti „Slovenski Narod“, priobčujejo v svojem inseratnem delu oglase raznih nemškonacionalnih in čifutskih tvrdk, katerim je celo večkrat očiteno namen, da opeharijo občinstvo, ki jim gre na lim, danes naj pribijemo drugo dejstvo, ki se lepše osvetljuje čifutstvo nekaterih slovenskih liberalnih listov. Pred seboj imamo goriško „Soča“, in tu vidimo oglas nekega hamburskega čifutskega bančnega zavoda z značilnim imenom Samuel Heckscher, v katerem se vabi občinstvo k nakupovanju srečk neke nemške razredne loterije, ki je v Avstriji prepovedana, in se lastniki srečk, ako izve zanje finančna oblast, poleg tega, da se jim odvzamejo srečke, še občutno kaznujejo. „Soča“ torej naravnost zapeljuje občinstvo h kršitvi obstoječih postav in je tako spravlja v nesrečo. Torej vsega priporočila vreden list, prav takšen, kakoršne oglase priobčuje!

**Ljubljanska policija** pač zasluži javno pohvalo, ako jo katera zasluži. V Ljubljani se je v zadnjem času dogodilo toliko vlovov in tatvin, da bo Ljubljana v tem oziru vsaj sorazmerno z drugimi mesti kmalu na prvem mestu. Ali kar je najboljši, je pač to, da drugje tudi kmalu vjamejo zločince, kar je pa pri nas v Ljubljani popolnoma izključeno, kajti ljubljanski policiji se še ni posrečilo vjeti niti enega tatu od vseh onih, ki so poskušali svojo srečo pri raznih blagajnah in zalogah od vloma pri Jebačinu, pa do tatvine v frančiškanski cerkvi in knezoškofijski pisarni. Poleg tega se pa še slavna policija jezi na občinstvo, da ji dovolj ne pomaga loviti tatov. Seveda, občinstvo naj lepo samo ustanovi svoj privatni detektivski klub ali celo društvo ter zasleduje tatove, in ko jih najde, naj jih izroči slavni mestni policiji, da se ta potem pobaha s „svojimi“ uspehi. Nezmožnosti ravno ne bomo očitali ljubljanski mestni policiji in njenemu vodstvu, ali kakor se nam zdi, manjka i vodstvu i moštvu temeljitega strokovnega pouka: talente sicer morda imajo, pa ni nikogar, ki bi jih izkopal. In ako bi šlo tako naprej, da ljubljanska policija ne bo znala drugega kakor napovedovati po gostilnah policijsko uro, potem se pač v kratkem lahko nadejamo rednih tatvin in vlovov ne samo ponoči, temveč ob belem dnevu. Ako se v najkrajšem razmuru pri mestni policiji ne zboljšajo, in to temeljito, potem pač ne preostaja drugega, kakor da dobi Ljubljana državno policijo.

**O bolniški blagajni v Kranju** se čujejo pritožbe iz vrst mojstrov in delavcev dan za dnevom. Doneski se pobirajo jako nerodno, včasih za 6 in še več mesecev nazaj, dasi je menda drugače predpisano. Delavci se morajo za svojo uborno podporo šele kregati, če jo sploh dobijo, ker o tem odločuje samovoljno vsemogočni blagajniški pisar, ne pa zdravnik. Nastavljeni nadzornik bolnikov dobi menda od vsacega člana plačano, če ga zasači izven postelje, kakor dobi lovec „Schussgeld.“ Ali je kdo bolan in koliko časa, to more vendar odločiti samo zdravnik. Seveda delavec molči in trpi, ob volitvah pa pojdi glasovat, kakor ukaže najboljši prijatelj pisarjev, veliki delavski prijatelj Majdič. Potem pa prihodnjic, kadar bo spet kakšen pogreb, plačaj donesek za venec in ti povrh še vtrgajo pri plači tisto popoldne, ko stoji delo zaradi pogreba. Prav čedne razmere zares!

**Majniški izlet** so imeli dijaki v Kranju v sredo. Pohiteli so na razne kraje Gorenjske, k Peričniku, k Savici, nekateri celo v Rož (Št. Jakob) in na Gregorčičev grob k Sv. Lovrencu.

**Društvo za varstvo otrok v kranjskem okraju** ima svoj ustanovni občini zbor v ponedeljek 9. junija ob eni popoldne v mestni posvetovalnici v Kranju. Pristopili so doslej 4 ustanovniki in nad 100 rednih članov.

**Kot član okr. šolskega sveta v Kranju** vstopi s prihodnjo sejo nemški okr. šolski nadzornik zaradi nepotrebne nemške privatne šole v Trzinu. Vlada kaže pač silno ljubezen za vsako najmanjšo nemško rastlinico na Kranjskem, dočim ji za manjšine

izven Kranjske ni prav nič mar. Doslej čisto slovenski okr. šolski svet, bodo nazadnje še prisilili, da se ozira v poslovnem jeziku na Nemca, ki bo v njem imel glas — zaradi ene nepopolne šole. G. poslance pozivljamo, naj si to stvar pobliže ogledajo in storé odločne korake, ker gotovi gospodje mislijo, da je Kranjska dežela v narodnem oziru njih — pašalik.

**Iz Trzinca.** Iz seje občinskega odbora z dne 12. maja 1908. — Naši mogočni nemški možje, ki imajo večino v odboru, so predlagali v tej seji, naj se dovoli koncesija za kavarno dr. Mano Jagodicu s pristavkom, da se smejo tudi vse „geistige Getränke“ prodajati. Čudno je utemeljeval svoj predlog predlagatelj g. Goecken, češ, samo po sebi umevno se ne sme prodajati špirit, kakor bi v opojnih pijačah ne bilo špirit. Taka kavarna je pač navadna gostilna. Ko pa se je šlo pri enih prejšnjih sej za povišanje davka na špirit, pa so ti gospodje izjavili, naj se pije voda. Seveda to je samo za delavce, gospodje pa niso za vodo in med opojnimi pijačami ni špirit.

**Novi častni meščani v Trzinu.** — Seveda teh, in kakor je tudi samo po sebi umevno, nemških, nam je manjkalo v Trzinu. Seveda si ti možje niso pridobili nikakih zaslug za trg, kvečjemu to, da jih je nemška milost volila v občinski odbor. To je vsa zasluga, kar je imajo za trg. Veliko boljše pa bi bilo, ko bi nikdar ne bili v odboru. Ako vzamemo ves občinski odbor, se lahko sešteje na prste, koliko je domačinov. Vseh skupaj 7. Drugi so vsi privandranči, Germani, Italijani, i. t. d. Posebno se šopiri že omenjeni Goecken. Temu bi bilo dobro vse potrditi, kar njegova bistra glava izmislil. Tako je tudi sedaj vzel polo iz žepa in predlagal, naj se izvolijo častnim občanom velezaslužni možje, katerih imena še priobčimo. A vse to še ni dovolj. Tudi naj se jim za njihovo delo pripoznajo diplome v vrednosti 40 K. Vprašamo, kdo pa bo plačnik? In ako se to izvrši, potem ni potreba nikoli občinskih volitev. Lehko vse sami izvolite a povem vam to, ako boste sami sklepali, boste tudi plačevali sam in vaši zaslužni častni občani!

**Trzin.** Učiteljem naj se poviša plača pri obrtni šoli za 500 K. Tu pač vprašamo, zakaj? Morda zato, da med poučnimi urami, namesto da bi vajence učili v tem, kar jim je predpisano, porablajo ure v to, da vpisujejo učence k raznim društvom. Saj še ne zaslužijo, kar dobijo ako bo šlo tako dalje. V občinski seji se je oglašil g. Barthelt in ugovarjal temu zvišanju, češ, gospodje naj rajši pomislijo, kako so že davkoplačevalci obdačeni, da morda pri kakem mestu ne tako.

**Gozdni požar.** Boršt po domače Jamenšneka, se je užgal dne 14. maja t. l. Požar se je razširil zelo hitro. Trziški ognjegasci so hiteli takoj na pomoč, kakor tudi delavci barona Borna od sv. Katarine in tako preprečili večjo škodo prizadetemu Na sumu, da je zažgal, imajo nekega moža, ki stanuje v bližini. Orožništvo pridno preiskuje celo stvar.

**Iz Postojne.** Torej bo le res, da se bo na tistem neprimernem prostoru prizidalo postopje za okrajno bolnico. Že zadnjic je nekdo v našem listu dobro povedal o tej novi Arkotovi modrosti. Tudi jaz in prav mnogo tržanov se strinja v tem, da slabjšega prostora ni v Postojni. Pristavimo pa danes, ko se dovažajo kamenje in je apno že ugašeno, naj se kar vnaprej da tej novi stavbi primerno ime. Menimo, da primernejšega imena ni mogoče dobiti, kakor: Arkotov kurtnik. Zato predlagamo slavnemu zdravstvenemu svetu v Postojni, s čegar vednostjo se je ta ponesrečena stavbica pričela, naj to stavbo Arkotov kurtnik imenuje. Kar je pa zadnjic vaš poročevalec pozabil omeniti, to moram pribiti jaz. Za vsako stavbo in najsibo še tako majhna, treba je razpisati dražbo, in ker se dela s tujim denarjem, odda se delo onemu, ki najmanj zahteva. Pri nas v Postojni seveda tega ni potreba. Pri nas so gospodje premožni in preveč modri, najbrže si mislijo, saj bo tako celi okraj plačal, in ker je v tem okraju toliko davkoplačevalcev, tako ne pride veliko na enega. Toda naše skromno mnenje je, da se bo okraj kmalu tega naveličal, in upamo, da se bodo tudi v našem okraju našli možje, ki bodo znali strogo nastopiti zoper take in enake paševske razmere. — Čuje se, da bomo v nedeljo dobili v Postojno dovolj gostov. Iz Reke bo neki prišlo gledat našo jamo okrog 800 šolarjev in šolaric. Pripeljali bodo s seboj celo godbo. Usojamo si pri tej točki dati naši jamski komisiji blagohoten nasvet. Ne upamo si povedati, koliko je jama dolžna, ker nočemo razburjati, saj pa tudi jamska komisija to sama najbolje ve. Naj se torej izkuša polagoma pokrivati deficit. Mi menimo, da ravno taki obiski, ko pride veliko ljudi v jamo, jami dajo dobiček. Naj se torej nikar ne znižuje vstopnina pod eno krono. Saj to malenkostno svoto lahko in rad vsak plača, nič mu pa ne bo žal zanjo, ko bo gledal ta krasni podzemski svet. Računati moramo tudi nato, koliko ima jama izgube pri posameznih obiskovalcih. Naj se torej pokriva ta izguba s takimi masabiskimi. — Prestavljena sta gg. Gogala Valentin, c. kr. sodni kancelist v Ljubljani in Prezel, Viktor, c. kr. logar, v Tolmin.

**Na Jesenicah** je imenovala vlada v sporazumu z deželnim odborom za upravitelja občine g. Antona Čebulja ter mu dodala kot svetovalce gg. dr. Kogoja, Petra Rozmana in Antona Pongratza.

**Iz cerkniškega okraja.** Znano je dnevno vprašanje cerkniškega okraja, ali bo smel g. Franc Žagar voziti svoj les iz Pudoba in Markovca na Rakek z avtomobili ali ne. G. Žagar je namreč kupil velike gozde v Pudobu in Markovcu, postavil več žag in hoče ta les sedaj prevažati z avtomobili na železniško postajo na Rakeku. Da si hoče nabaviti tovrstne avtomobile, je pač v prvi vrsti odločujoče dejstvo, da je avtomobilna vožnja pri velikem obratu cenejša, nekaj pa tudi to, ker hoče g. Žagar s svojimi avtomobili vplivati na voznike, ki sedaj prevažajo les po tej cesti, da bi znižali voznino. Za vožnjo z avtomobili je seveda treba oblastvenega dovoljenja, in politična oblast je tudi g. Žagarju dala dovoljenje, ali ugovarjati so začele občine, skozi katere vodi cesta, češ da je vsled velikega prometa, ki se vrši na tej cesti iz ozira na javno varnost vožnja z avtomobili nemogoča. Ker so prizadete občine apelirale na deželni odbor, se je vsled tega vršil komisionelni ogled ceste, pri katerem je bil zastopan deželni odbor, prizadeti cestni odbori in občine. Sestavil se je zapisnik, v katerem so zastopniki občin odločno protestirali proti nameravani avtomobilni vožnji. Deželni odbor nato ni storil nikakega sklepa, ker stoji na stališču, da je skrb za javno varnost stvar občine in da je torej v oblasti vsakega prizadetega županstva posebej, da z ozirom na javno varnost avtomobilno vožnjo ali dovoli ali prepove. G. Žagar mora torej prositi dovoljenja v vsaki prizadeti občini posebej, a kakor je izpoznati iz razpoloženja občinstva, mu občinski zastopi tega ne bodo dovolili. Gotovo je resnica, da bi pomnila avtomobilna vožnja napredek za naš okraj, oziroma za g. Žagarja, ali kdo naj odgovarja za vedne nesreče, ki bi se gotovo dogajale na cesti s tolikim prometom, kakor je ravno tu. Druga pa je tudi ta, da bi marsikdo izgubil svoj zaslužek, ki ga ima sedaj pri prevažanju, in to tembolj, ker bi se Žagarjevi avtomobili vračali z Rakeka prazni in bi lahko prevažali s postaje vse za naše kraje namenjeno blago in tako občutno oškodovali naše domače voznike. Upamo torej, da bodo prizadeti občinski zastopi storili svojo dolžnost, katera jim narekuje bolj skrbeti za javni blagor, kakor pa za dobiček tega ali onega posameznika.

**Novomeška bolnišnica,** katera nosi ime umrle cesarice Elizabete, bo pričetkom meseca avgusta dodelana. Slednja dva meseca se bodo uredili notranji prostori in bolnike bodo začeli sprejemati začetkom meseca oktobra. Dograjen še ni paviljon za nalezljive bolezni in pa mrtvašnica, toda tudi to dvoje bo kmalu gotovo. Za mrtvašnico je še treba nekaj gmotnih sredstev. Največ zaslug za zgradbo nove bolnišnice ima novomeško zdravstveno okrožje, ki je v ta namen dovolilo 155.000 K, in pa Kranjska hranilnica, ki je darovala 30.000 K. Postrežbo v bolnišnici bodo prevzele usmiljene sestre sv. Vincencija Pavlanskega iz Grada.

**Metlika.** Dne 9. maja vršil se je v Metliki vojaški nabor. Povabljenih je bilo 435 mladeničev. Prišlo jih je le 101. Od teh jih je bilo potrjenih v vojake le 23. Ostali so v Ameriki.

**Denar po 50 vinarjev.** Vlada namerava izdati denar po 50 vinarjev, kakor je bilo že prvotno določeno. Čemur pa se je upirala ogrska vlada. Ko se leta 1910 obnovi novčna in vrednostna pogodba z Ogrsko, bo avstrijska vlada delala na to, da se uresniči njen načrt.

**Pasivna resistenca.** Uslužbenci in delavci južne železnice na Hrvaškem so zahtevali zboljšanja dohodkov za 30%, ker jim pa uprava železnice tega ni dovolila, so začeli s pasivnim odporom, kateri je vzrok, kakor pravi uprava, da so vsa skladišča prenapolnjena. Uprava južne železnice je nato ukrenila, da se tovrstne pošiljatve na Hrvaško ne odpravljajo več preko Zidnega mosta in Zagreba, temveč preko Pragarskega Čakovca in Gyekenyesa po ogrski državni železnici v Zagreb. Pri cenah sicer ni razločka, a pošiljatev se zakasni s to odpravo dva dneva, kar je pri nekaterih pošiljateljah zelo kvarno. Odpošiljalci tovrstnega blaga naj bi se odločno uprli takemu postopanju železniške uprave, in to tembolj, ker je prenapolnjenost skladišč le prazna bajka, s katero hoče železniška uprava zakriti pred svetom pasivno resistenco uslužbencev in njihove upravičene zahteve.

## Raznoterosti.

**V življenju našega cesarja Franca Josipa I.** igrajo letnice: rojstno leto 1830, nastop vlade 1848, ženitev 1854, ter obhajanje 50 letnice 1898, zelo važno in čudno vlogo. Če posamezne številke teh letnic seštejemo, dobimo starost našega cesarja 77 let. (1907).

**Enajstletni samomorilec.** V Bodenwöhru na Nemškem se je neki enajstletni deček vrgel na železniški tir z namenom, da bi ga bil povozil vlak. Ker pa je strojevodja še pravočasno opazil na tiru ležečega dečka, je vlak ustavil, ne da bi se bilo dečku

kaj zgodilo. Ta pa je, videč, da se mu je njegov samomorilni načrt ponesrečil, grozovito ozmerjal strojevodjo ter dejal, da bo skočil v vodo, da se utopi, ker ga ni povozil vlak.

**Milijoni za prosveto.** Prošlo leto umrli človekoljub Gustav Adolf Comunerey je zapustil pariškemu vseučilišču štiri milijone frankov za dijaške ustanove in sploh za pospeševanje vede in znanosti.

**Pri požarju** ki je v Fort Wayne v Ameriki upelil hotel Aseline, se je ponesrečilo nad 40 oseb. Od 74 gostov, ki so stanovali v hotelu, ni bilo niti enega, ki ne bi bil poškodovan. Ogenj se je razširil tako hitro, da je bil izhod po stopnicah v par minutah nemogoč in gosti so morali poskakati skozi okna, ali pa zgoriti. Ko je dospela požarna bramba na lice mesta, so bila vsa okna polna groze skoraj zblaznelih ljudi. 30 ljudi se je rešilo po lestvicah, drugi so pa ostali v gorečem hotelu ter zgorili. Dosedaj so našli šele enajst ožganih trupel.

**Ruska carica — zblaznela.** Časopisi so prinesli vest iz Petrograda, da je ruska carica zblaznela vsled rednih groženj, da zarotniki umore carja in prestolonaslednika. Carica je baje vedno zaprta v carski palači in čuvajo jo člani carske rodbine noč in dan. Carica je bila sama, ki je namreč odkrila dva nameravana napada na carja in carjeviča. Nekega dne je baje dobil car med drugimi pismi tudi večji omot z napisom nekega vojaškega guvernerja, od katerega je pričakoval poročila. Že je hotel car odpreti omot, ali carica, ki je slutila, da tiči v omotu nevarnost, mu je zabranila. In res, ko so odprli omot, so našli v njem bombo, katera bi bila carja gotovo usmrtila. V drugem slučaju pa je carica našla pod prestolonaslednikovo posteljo napeljene razne niti. Ko so stvar natančno preiskali, so našli pod posteljo večje število bomb. Ta vedna skrb za življenje svojega moža in sina in tudi, za njo samo je tako zelo vplivala na carico, da se ni skoraj pritaknila nobene jedi več, ker je v vsaki slutiti strup, a ta skrb je bila baje tudi povod, da se ji je omračil um. Ali vse te vesti res odgovarjajo resnici, se seveda ne more dognati.

## Ženski vestnik.

### Telesna vzgoja ženstva.

Iz večne božje ljubezni je izšel človek, obdarovan s podobo božjo. Naloga njegovega življenja je ta, da hrani in neguje to podobnost z Bogom z vsemi silami, ki so mu dane. Toda ne smemo pozabiti: ne le v neumrjivosti svoje duše, marveč tudi v umerjeni lepoti svojega telesa nosi človek podobo božjo. Negovati je treba torej oboje: v prvi vrsti dušo, ki je namenjena za večnost, v drugi pa telo, ki je duši časnica dom.

To stališče bi moralo biti uveljavljeno pri vzgoji mladine, in sicer brez razlike spola. Žalibog pa se danes to razliko le še preveč povdarja, in to na škodo ženstva. Tu je treba temeljite izpremembe.

Da mora biti cilj telesne vzgoje tudi pri ženski harmonična lepota telesa, — v tem smo pač vsi edini. Vprašanje je le, v čem se razodeva ta lepota; tu pa gre do pota zelo narazen. Vendar pa je tudi tu možna samo ena resnica.

1. Pred vsem moramo lepoto telesa iskati v telesu samem, ne pa izven njega n. pr. v obleki. Tu je že velik pogršek sedanje ženske vzgoje; saj se žensko od prve otroške dobe pa notri do starosti sistematično vzgaja k lepoti nju in nečimurnosti kot glavni nalogi njenega življenja. To nam najlepše dokazujejo razne moderne novine za ženske, ki jih pa skoro izključno izdajajo in urejujejo moški, kar treba posebno povdarjati. Imeniten pripomoček te vzgoje je tudi obligatna „punčka“ z modno frizuro in modno obleko. Ta „punčka“ ne sme manjkati nobeni deklici in biti mora na vsak način preskrbljena z bogato garderobo, da more deklica pomerjati in primerjati obleke, klobuke, pentlje itd. v vseh možnih varijacijah ter se tako pripravljati na poznejši boj s prijateljicami... Ali morda pretiravam...?

2. Lepota telesa obstoji v njegovi nepokvarjeni, čisti naravnosti in umerjenosti. Spravljati telo v drugačno obliko nego mu jo je Bog dal, se pravi rušiti njegovo božjo podobo in lepoto. Človeka zaboli srce, če pogleda nenaravne, dostikrat neestetične oblike ženskega telesa v modnih novinah. Sicer je raba steznika kolikor toliko začela pojemati, a zistem je ostal isti: stisnjen srednji život in splošno tesno prilaganje obleke. Kdor sam nima nepokvarjenega čuta za lepoto, ta naj enkrat primerja podobo modne dame s podobo starih Grkinj, pa bo videl, kje je lepota.

3. K telesni lepoti spada zdravje, lahkota in moč. Vse to pa se danes pri ženski vsled njene tesne obleke, nezadostna in lenljivega gibanja ter vednega tičanja v sobnem ozračju ne more razviti.

Torej v imenu prave, zdrave lepote: na dan z reformo! Že v prvi mladosti naj se navaja deklice k preziranju vsakega lepoticja. Trajna in priprosta bodi obleka in skrojena tako, da se bo vse telo v nji

lahko gibalo. Mladenke naj tudi čim dlje nosijo kratka krila.

S primerno obleko je dan tudi že predpogoj za živahno, krepko in vztrajno gibanje na prostem. To gibanje naj obstoji v delu na vrtu, potem v dolgih pohodih v naravi in telovadbi. Telovadba naj bo tudi v šoli vsak dan reden predmet, kakor je to že uvedeno n. pr. na Švedskem. Izvrsten pripomoček vzgoje so tudi razne igre na prostem.

Kopljejo naj se deklice redno, če le mogoče vsak dan in kadar je le mogoče na prostem. Pri tem naj se uče plavanja.

Kar se tiče hrane, povdarjamo, da naj deklice ne dobe nikakih slaščic razven onih, ki pridejo kot skupna jed na družinsko mizo. Sploh naj se jih navadi jesti le ob določenem času. Tedaj pa naj se jim nudi dovolj hrane, seosebno sadja.

Tudi odraslemu ženstvu bodi toplo priporočena priprosta in naravna zunanost. Oprime naj se lepe reformne obleke — tudi spodnje — ter naj jo zahteva v zalogah oblek in pri šiviljah. Reformna obleka je za ženske prava olajšava in glavni pogoj za zdrav razvitek.

Proč tudi s pretesnimi spičastimi čevlji in visokimi petami, ki kvarijo noge in naravno hojo.

Ustanove naj se ženska telovadna društva na popolnoma demokratični podlagi. Gojenje telovadbe v svrhu harmoničnega telesnega razvitka in skupni pohodi v svobodno naravo, zvezani s primernimi igrami (Lawn Tennis i dr.), naj bodo namen tem društvom; izključena pa naj bi bila vsaka neumestna parada v javnosti.

Taka društva bi bila velikanskega pomena za ženske, ki si služijo svoj kruh v trgovinah, pisarnah, ravnih delavnicah in tovarnah, ker bi jim o prostem času nudila plemenito zabavo ter ob enem utrdila zdravje.

Da je redno kopanje nujno potrebno tudi odraslim ženskam, je jasno.

Dalje bodi ženstvu toplo priporočena redna in tečna hranitev. Marsikaka ženska si pritrgrava pri jedi le zato, da more več izdati za obleko in drug kinč. To je naravnost greh, ki se nad dotičnicami prej ali slej britko maščuje. Druge ženske pa so zopet sladkosnedne ter vedno kaj pokušajo in grizljajo; seveda jim potem pri kosilu manjka pravega teka in tako se prav za prav nikoli pravilno ne nasitijo. Odtod izvira marsikaka ženska bolezen.

K sklepu apelujemo na vse, ki jim je na srcu dobrobit naroda, da se zavzamejo za reformo telesne vzgoje ženstva. Saj moremo le od zdravih, krepkih žen pričakovati zdravega in krepkega zaroda.

**Mis Florence Nightingale.** Velike zasluge, ki si jih je ta plemenita Angležinja stekla na polju bojne bolniške strežbe, hrani zgodovina Krimske vojske. Nje same pa se je zopet spomnila tudi domovina ter jo, stoječo na pragu večnosti, še enkrat dostojno počastila. Kralj Edvard ji je podelil red za zasluge, mesto London pa jo je izvolilo za častno meščanko, kar se je zgodilo pred njo le še eni ženski.

Florence Nightingale je bila rojena v Florenci na Italjanskem dne 15. maja l. 1821, kot hči bogatih in imenitnih staršev. Rastla in izobraževala se je na Angleškem v Derbyshire, kjer so imeli njeni starši lepo posestvo. Učila se je poleg ženskih ročnih del in angleškega jezika tudi še matematike, latinščine, italijanščine, francoščine, nemščine, godbe in slikarstva. Toda že z mladega je kazala največje veselje do bolniške strežbe in podpiranja ubogih. Čitala je z vnemo medicinske knjige ter obiskavala javne bolnišnice in zatočišča, kjer je kmalu opazila, kako zelo manjka izvežbanih razsodnih bolniških strežnic. Leta 1845 je potovala s starši po Nemčiji, Italiji, Francoskem in celo v Egipt ter si v vseh večjih mestih ogledala bolnišnice. Prišedša v domovino, je takoj zopet pričela izvrševati dela ljubezni in usmiljenja ter se živo pečala z mislijo, da ki ustanovila na Angleškem družbo bolniških strežnic po zgledu kataliških usmiljenih sester. Ko so ji umrli starši, podala se je l. 1848 za eno leto v Kaiserswerth (Nemčija) v tamošnji zavod za izobrazbo protestantskih bolniških strežnic. Potem se je učila dve leti bolniške strežbe, pri usmiljenih sestrah v Parizu. Vrnivši se v domovino bi bila rada ustanovila zavod za izobrazbo bolniških strežnic, pa ni našla pravega razumevanja za svoj načrt. Sploh ji je visoko društvo kot izobraženi, lepi in bogati dami jako zamerilo njeno delovanje po bolnišnicah in med ubogimi.

Toda njena ljubezen do trpečih in njene zmožnosti niso imele biti zgubljene. L. 1854, ko so svet pretresale vojskine vesti s Krima, je napočil čas dela za Florence Nightingale. Na prošnjo državnega tajnika Sidney Herberta, je zbrala okoli sebe 38 pomočnic — sama je že preje sklenila iti — in se 24. oktobra z njimi podala na bojišče. Ondi je našla nepopisano gorje med ranjenci in drugače bolnimi vo-

jaki. Tu je trebalo silne volje in železne vztrajnosti in velike ljubezni, da se je premagalo vse težkote in spravilo bolniško strežbo v pravi red. Florence Nightingale se je takoj z vso vnemo lotila težke naloge in dosegla vspehe, ki jih je občudoval ves svet. Prvo zimo, ko je še ni bilo na bojnem polju, je umrlo v krimski vojski 10.283 Angležev in 10.934 Francozov; drugo zimo pa, ko je ona organizirala in vodila bolniško strežbo, je umrlo le 551 angleških vojakov, francoskih pa 20.182! O njenem delovanju je pisal tedaj častnik Maedonald sledeče: „Kjer je bolezen najnevarnejša in roka smrti najbližja, ondaj je gotovo najti to neprimerljivo ženo. Njena mila bližina tudi tedaj še tolažljivo vpliva, ko bojuje narava zadnji boj; ona je brez pretiravanja pomagajoči in služeči angelj v teh bolnišnicah, in ponoči, ko se spusti tema čez milje dolge vrste bolnikov in hodi ona samotna z malo svečo v roki med njimi, tedaj se pokaže na obrazih teh ubogih mladeničev mehak izraz hvaležnosti. Pri njej je s pravim ženskim srcem združen presenetljiv mir in gotovost v sodbi in značajna odločnost“.

Eno leto in deset mesecev je bila na bojišču; l. 1856 jeseni pa se je povrnila v domovino, spremljana od hvaležnosti tisočev in tisočev. Angleški narod ji je zbral in podaril 50.000 funtov sterlingov (blizu 120 milijonov kron), s katerim denarjem je ustanovila vzorno šolo za bolniško strežbo v bolnišnici sv. Tomaža, kjer je odslej delovala. Turški sultan ji je poslal dragoceno zapestnico, angleška kraljica pa ji je podarila križ iz briljantov.

Florence Nightingale svet ne bo pozabil.

**Tečaj za izobrazbo bolniških strežnic na deželi** priredi v tekočem jubilejnem letu Vincencijeva družba za Kranjsko. Tečaj bo trajal od 10. avgusta do 8. septembra. Pouk se bo vršil pod vodstvom izkušenih zdravnikov in bo združen s praktičnimi vajami v deželni bolnišnici. — Hvala Bogu, da se tudi pri nas začena misliti o uvedbi strokovno izobraženih bolniških strežnic, ki bodo potem v najširše sloje zanesle pravilnejše nazore o oskrbi bolnikov. Bilo bi velikega pomena za ves narod, ako bi se tečaji za izučbo v bolniški strežbi obdržavali redno vsako leto po večkrat ter bi bili splošno pristopni. Praviloma naj bi vsaka ženska obiskovala en tak tečaj.

**Skupni pouk na Hessenskem** je jako razširjen. Sprva se je pričel s tem, da je vlada posameznim hčerkam boljnih uradnikov dovoljevala v nekaterih manjših mestih vstop v tamošnje deške meščanske šole. Vendar pa je vlada ob enem odredila, da deklice ne uživajo poboljškov in olajšav glede šolnine in prostih mest. No, kljub temu se je koedukacijska misel imenitno dalje razvijala in danes obiskujejo dekleta ne samo meščanske deške šole v manjših in večjih mestih, marveč tudi gimnazije in realke. Vspeh je, kakor poroča „Berliner Tagblatt“, najboljši. Deklice so skoraj brez izjeme na prvem mestu glede sposobnosti in s svojim dostojnim obnašanjem jako blažilno vplivajo na svoje moške tovariše.

**Ženske v železniški službi na Danskem.** Danski prometni minister Høgsbro je izdal odredbo, po kateri se ženske za poskušnjo nastavijo tudi v zunanji železniški službi. Minister je prepričan o sposobnosti žensk tudi za to službo in je pričakovati, da bodo odslej ženske na Danskem imenovane tudi za postajne načelnike in prometne nadzornike. Sicer pa je že od preje nekaj takih višjih železniških uradnic v deželi, posebno pri jütlandski takozvani „ženski železnici“; izkušnje so najboljše.

**V ravnateljstvo za uboge** bo volil magistrat mesta Schöneberg pri Berlinu enega ženskega člana. Tudi v Koburgu so sklenili, da pokličejo ženske k mestni oskrbi revežev. V Grandez-u pa so sklenili, da morejo ženske biti voljene za okrajne predstojnike.

**K reformi dekliških šol na Pruskem.** Ta reforma, ki se že nekaj let vlači po pruskih ministrskih uradih in radi katere se je bil hud boj med naprednimi ženskimi krogi in voditelji dosedanjih dekliških šol, je zopet odgodena na nedoločen čas. Pruski deželni zbor se je namreč zopet razšel, ne da bi mu bil predložen načrt reforme. Razumljivo je, da s tem zavlačevanjem ženstvo ni zadovoljno.

**Posebno sodišče za mladostne obtožence** od 12—18 let ustanove v Rixdorfu pri Berlinu. Sodni dvor bo sestavljen iz tamošnjega sodnika za varuške zadeve in dveh prisodnikov, ter bodo tudi razprave se vršile kot v varuških stvareh. Odpade tudi zatožna klop.

**Ellen Key** je zopet predavala v Berlinu o svojem priljubljenem predmetu mati in otrok. Kakor v svoji knjigi „Ljubezen in zakon“, zahtevala je tudi tukaj večjo svobodo ljubezenske zveze med starši in pa večjo odgovornost staršev nasproti otroku. „Die Frau“ pripominja, da se ji je v predavanju ravno tako malo kakor v knjigi posrečilo spraviti v jednoten program ta dva izključujoča se principa.

**Vollno pravico v davčnih stvareh** so dobile ženske davkoplacvalke v državi Michigan.

## Ivan Kregar

pasar in izdelovatelj cerkvenega orodja  
in posode

se priporoča veleč. cerkvenim pred-  
stojništvom in slavnemu občinstvu  
v obilna naročila vseh v njegovo  
stroko spadajočih del, katera iz-  
vršuje najtočneje in najsolidneje.

Prevzema tudi popravila.

Delavnica v lastni hiši  
v Ljubljani, Elizabetna cesta.

Ravnočar doše krasne kravate, najnovejše bluze,  
fina vrhnja in spodnja krila

priporoča po znano nizkih cenah tvrdka

### A. Divod-Mozetič

v Ljubljani,  
Stari trg št. 21.

Modna trgovina ter salon za  
damske klobuke.

Filijalka v Kranju, Glavni trg.

## Zadružna tiskarna v Ljubljani

registrovana zadruga z omejeno zavezo

Stari trg šte. 19

priporoča koverta s firmo, pismeni papir, ter vsa v to stroko spadajoča dela.

Ustanovljena l. 1831.

C. kr. priv. občna zavarovalnica

Ustanovljena l. 1831.

## ASSICURAZIONI GENERALI V TRSTU.



Jamstveni zaklad nad **323 milijonov kron.**  
Do sedaj izplačane škode nad **899 milijonov kron.**  
Družba zavaruje:  
Na življenje in za doto v vseh mogočih sostavah. Tekom leta 1906 zavarovalo se je pri tej družbi 16.847 oseb na življenje za kapital nad 140 milijonov kron.  
Zoper požare, tatinski vlom, škode pri prevažanju, poškodbo zvonov in zrcalnih oken.  
Sprejema tudi zavarovanja:  
Zoper telesne nezgode in točo.  
Pri tej družbi je zavarovan na življenje Njega svetost papež Pij X. in prevzvišeni knezoškof ljubljanski Anton Bonaventura; tudi vsa posestva Njega veličanstva cesarja avstrijskega.

**Največja zavarovalnica avstro-ogrske države.**

Glavni zastop v Ljubljani: **Marijin trg, Sv. Petra cesta šte. 2, v lastni hiši.**

## Hranilnica in posojilnica v Kranju

registrovana zadruga z neomejeno zavezo.

Hranilne vloge se obrestujejo po

4  $\frac{1}{2}$   $\frac{0}{0}$

brez odbitka rentnega davka, katerega posojilnica plačuje sama.

Hranilne vloge se sprejemajo od vsakega, če je ud ali ne.

Hranilne knjižice se sprejemajo kot gotov denar, ne da bi se obrestovanje pretrgalo.

Posojila na zemljišča po 5% ali s 5% in 1% amortizacije. Hranilnica sprejema tudi vsak drugi načrt glede amortizacije. Posojila na osebni kredit po 5  $\frac{1}{2}$  %.

Sprejema tudi vloge na tekoči račun.

Zavod ima svoj sedež v škofiji poleg farne cerkve.

## Yzajemno podporno društvo v Ljubljani

Kongresni trg 19 ————— registrovana zadruga z omejenim poroštvom. ————— Kongresni trg 19

sprejema hranilne vloge vsak delavnik od 8. do 12. ure **po 4  $\frac{3}{4}$   $\frac{0}{0}$**  to je: daje za 200 kron 9 kron 50 vin. na leto.

Druge hranilne knjižice se sprejemajo kot gotov denar, ne da bi se njih obrestovanje prekinilo.

Rentni davek plača hranilnica sama.

Najsigurnejša prilika za štedenje!

Kanonik A. Kalan l. r., predsednik.

Kanonik J. Sušnik l. r., podpredsednik.